

SZAKDOLGOZAT

Báthori-Hajas Anita
Szakképzett méhészt

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Szent István Campus
Szakképzett méhész szakirányú továbbképzési szak

A MÉHÉSZET GAZDASÁGI HELYZETE
MAGYARORSZÁGON

Belső konzulens:	Dr. Sárospataki Miklós egyetemi docens Állattani és Ökológiai Tanszék
Külső konzulens:	Bertalan Imre okleveles gépészmérnök, mérnök tanár Élelmiszerfeldolgozó egyéni vállalkozó
Készítette:	Báthori-Hajas Anita EG3JAW levelező
Intézet/Tanszék:	Állattani és Ökológiai Tanszék

Gödöllő
2024

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS	2
2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	4
2.1. A VILÁG MÉZTERMELÉSE ÉS KERESKEDELME.....	5
2.2. AZ EURÓPAI UNIÓ MÉZ TERMELÉSE ÉS KERESKEDELME	8
2.3. A MAGYAR MÉHÉSZET GAZDASÁGI HELYZETE.....	10
2.3.1. A MAGYAR MÉHÉSZETI ÁGAZAT TERMELÉSI ÉS PIACI ÉRTÉKESÍTÉSI SZERKEZETÉNEK ALAKULÁSA	11
2.3.2. A TERMELÉS SZERKEZETE	13
2.3.3. A FORGALMAZÁS SZERKEZETE	14
2.3.4. A TERMELÉS, AZ EXPORT ÉS IMPORT	14
2.3.5. A MÉHÉSZET KÖLTSÉGEI	17
2.3.6. A MAGYAR MÉHÉSZETI NEMZETI PROGRAM KERETÉBEN MEGVALÓSULT TÁMOGATÁSOK, ÉS A MÉHÉSZETI ÁGAZATBAN MEGVALÓSÍTHATÓ TÁMOGATÁSOK KÖRE.....	18
2.3.6.1.1. A MAGYAR MÉHÉSZETI NEMZETI PROGRAM KERETÉBEN MEGVALÓSULT TÁMOGATÁSOK	19
2.3.6.1.2. A MÉHÉSZETI ÁGAZATBAN MEGVALÓSÍTHATÓ TÁMOGATÁSOK KÖRE	24
3. ANYAG ÉS MÓDSZEREK	26
4. EREDMÉNYEK.....	29
4.1. A VILÁG MÉZTERMELÉSÉNEK ÉS KERESKEDELMÉNEK AZ ÉRTÉKELÉSE.....	29
4.2. AZ EURÓPAI UNIÓ MÉZTERMELÉSÉNEK ÉS KERESKEDELMÉNEK AZ ÉRTÉKELÉSE	29
4.3. A MAGYAR MÉHÉSZET GAZDASÁGI HELYZETÉNEK AZ ÉRTÉKELÉSE	30
5. KÖVETKEZTETÉSEK	38
6. ÖSSZEFOGLALÁS.....	40
7. KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS.....	42
8. IRODALOMJEGYZÉK.....	43
9. ÁBRÁK ÉS TÁBLÁZATOK	46

1. BEVEZETÉS

Az első méhmaradványok sok millió évesek, a harmadkorból maradtak fenn borostyánkőbe, megkeményedett iszapba, palába zárva. A családos méhfélék első maradványai kb. 50 millió évesek. A németországi Óriás-hegység ősméhkövéletei kb. 25 millió évesek. A negyedkorban megjelent az ember. Az ember méhekkel való kapcsolatba kerülése kb. 20 ezer évvel ezelőttre tehető. Az ember először csak pusztította, kifosztotta a méheket, később lett csak „méhész” (Órösi, 1962).

A méhészeti termékek a méz és a méhviasz az őskor óta jelen vannak az emberek életében. A méz könnyen megszerezhető táplálék volt a gyűjtögető és vadászó életmódot folytató ősember számára. A méhviasz közszükségleti cikk lett a könnyen formálható, vizet át nem eresztő tulajdonsága miatt. A legrégebbi emlékünkhöz a zsákmányoló méhészetéről egy őskori grafikus ábrázolás a Spanyolországban található Cueva de la Arana barlangban található. Egy szűk üreghez felmászó, méhekkel körbevett embert ábrázol, amint a méhodú kifosztásán mesterkedik. Az ókorban nem csak élelemként fogyasztották, gyógyászati célokra is használták. Megfigyelték, hogy a méznek gyógyító ereje van. A görögök és a rómaiak fejlett méhészeti kultúrával rendelkeztek. Kedvelték a mézzel édesített borokat, mézzel ízesített gyümölcsöket. Sebek gyógyítására is előszeretettel alkalmazták. Jelentőssé vált a méhviasz felhasználása írotáblák készítéséhez, hajók építéshez. A római művekben méhtenyésztésről, méhészeti kereskedelemről is említést tettek. Ásatások során, Magyarországon is kerültek elő ókori méhészkedésre utaló emlékek (H. Kerecsényi, 1969).

A méhészkedés a honfoglaló magyaroknak ősi, nagy hagyományú és nagy jelentőségű foglalkozásai közé tartozott. A méhészkedést kedvelték, mézre és méhviaszra szükségük volt. A magyarság méhészkedéséről a XI. századtól a középkoron keresztül több történeti feljegyzés maradt ránk. A méznek és a méhviasznak főleg a háztartásokban volt fontos szerepe. A méz, mint édesítőszer a táplálkozásban nélkülözhetetlen volt. Mézzel készítették a süteményeket, mézsört, mézbort ittak. A népi gyógyászatban is alkalmazták. A méhviasz a gyertyakészítéshez volt nélkülözhetetlen. A méz és a méhviasz sokoldalú felhasználása létrehozta a méhészeti termékekkel való kereskedést. Igen jó híre volt a magyar méznek, méhviasznak, mézsörnek az európai piacokon. A XVI.-XVII. században a legkeresettebb kiviteli cikkek voltak. A XVIII. században viszont lassú hanyatlás volt megfigyelhető. A hanyatlással szinte párhuzamosan hatósági intézkedések sora és méhészeti szakirodalmak

megjelenése segítette az újbóli fellendülést. A méhészeti szakkönyvek iránti kereslet, gyakori megjelenésük igazolja, hogy a XVIII. században széles körben foglalkoztak méhészkedéssel. A XIX század közepén meginduló méhészeti folyóiratok és gazdasági szaklapok fontos megfigyeléseket közöltek. Olyan kiváló gazdasági szakemberek megfigyeléseit, akik gyakorlatilag is foglalkoztak méhészetrel, mint pl. Órösi Pál Zoltán. Az 1870-es években országszerte méhészegyesületek alakultak, hogy a méhészek munkáját segítsék és törekedtek arra, hogy tevékenységüket széles körben megismerjék és minél többen kedvet kapjanak hozzá. Az 1920-as években méhészeti szaktanfolyamokat indítottak, hogy az új ismereteket széles körűen elterjesszék. A kásos méhészkedés mellett egyre inkább elterjedt a kaptáros méhészkedés. Elterjedésének az oka egyértelműen az ártermelés volt. A célja pedig az adott méhészeti üzem gazdaságos működtetése. A kaptáros méhészkedéshez nélkülözhetetlen volt az alapos szakismeret. Elengedhetetlen volt a jelentős tőkebefektetés. Beindítása komoly beruházást igényelt. A méhészkedés viszont elég időjárás-érzékeny foglalkozás. A gazdaságossághoz a megfelelő időjárás létfontosságú. A méz megfelelő áron történő értékesítése és a méhbetegségek megelőzése, kezelése is ugyancsak fontos tényező (H. Bathó, 1995).

Napjainkban a magyarországi méhészetekre a tudatos méhtartás, a méhészeti termékek, elsődlegesen a méz értékesítése a jellemző. Sok ember megélhetését biztosítja hazánkban. A méhészetek gazdaságosságának, fenntarthatóságának megőrzéséhez a méhészegyesületek, a kormányok, az Európai Unió és a világ együttműködése elengedhetetlen.

A szakdolgozatomban a magyarországi méhészetek gazdasági helyzetét szeretném elemezni, a világ, az európai unió és hazai viszonylatban, kiemelve a kínai és ukrán méz hatásait, továbbá a Magyar Méhészeti Nemzeti Program magyarországi méhészetekre gyakorolt hatását a professzionális családi méhészetünk tapasztalatait is felhasználva.

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

A méhészet nem csak gazdasági tevékenység. Egyre több tanulmány szól róla, hogy a méhészeti termékek értékesítése mellett a legfontosabb feladata, hogy biztosítsa a beporzást.

A mézelő méhek nem csak gazdasági, hanem társadalmi szempontból is fontosak, mivel kritikus szerepük van a termés beporzásában, és számos olyan méhészeti terméket állítanak elő, amelyek a társadalom és az ipar számára létfontosságúak (Gallai et al., 2009). Fontos szerepet töltenek be a fenntartható fejlődés elérésében, az ökoszisztéma fenntartásában (Patel et al., 2021). „Fenntarthatónak azt a fejlődési módot nevezzük, amely a jelen szükségleteit úgy elégíti ki, hogy egyúttal nem veszélyezteti a jövő generációk szükségleteinek kielégítését” (ENSZ, 1987).

A gazdasági és társadalmi értékkel bíró méhészeti termékek:

- a méz,
- a méhviasz,
- a propolisz,
- a virágpó,
- a méhpempő,
- a méhméreg,
- a méh anyák és
- a méhcsaládok.

A két legfontosabb a méz és a méhviasz. A mézet táplálékként és gyógyászati eszközként használják. A méhviasz nem csak a mülépek alapanyaga, hanem több száz ipari folyamatban használható. Elektronikai alkatrészek gyártásához, ipari kenőanyagokhoz, gyertyák alapanyagaként, gyógyszerekhez, kozmetikumokhoz használják. Az élő méhekkal tenyésztési célból kereskednek. Ezért a mézelő méhek létszámcsökkenésének globális gazdasági és társadalmi hatásai lehetnek (Phiri et. al, 2022).

A mézelő méhek védelme globális feladat. A méhészet fenntarthatósága ennek elengedhetetlen részét képezi (FAO, 2004).

Annak érdekében, hogy ezeket a negatív hatásokat elkerülhessük, egyre jelentősebbé válik globális, regionális és hazai szinten is a mezőgazdasági ágazatok közül a méhészeti ágazat támogatása, a méhészeti termékek ellenőrzése.

1962-ben az Európai Gazdasági Közösség (jogutódja EU) által létrehozott KAP (Közös Agrárpolitika) azért jött létre, hogy támogassa a mezőgazdasági termelőket és gondoskodjon az élelmezésbiztonságról. Megteremtse a mezőgazdaság és a társadalom közötti partneri viszonyt.

Célja, hogy:

- a mezőgazdasági termelőket támogassa, a mezőgazdaság termelékenységét javítsa,
- a gazdáknak tisztességes megélhetést biztosítson,
- a klímaváltozás elleni küzdelemben és a fenntartható gazdálkodásban segítséget nyújtson
- a vidéki tájakat megőrizze,
- a mezőgazdaságban, az élelmiszeriparban munkahelyteremtés ösztönzésével a vidéki térségek gazdaságának életben tartása.

A KAP közös szakpolitikája a tagországnak. Uniós források segítségével történik a tagországok finanszírozása és irányítása (http 8).

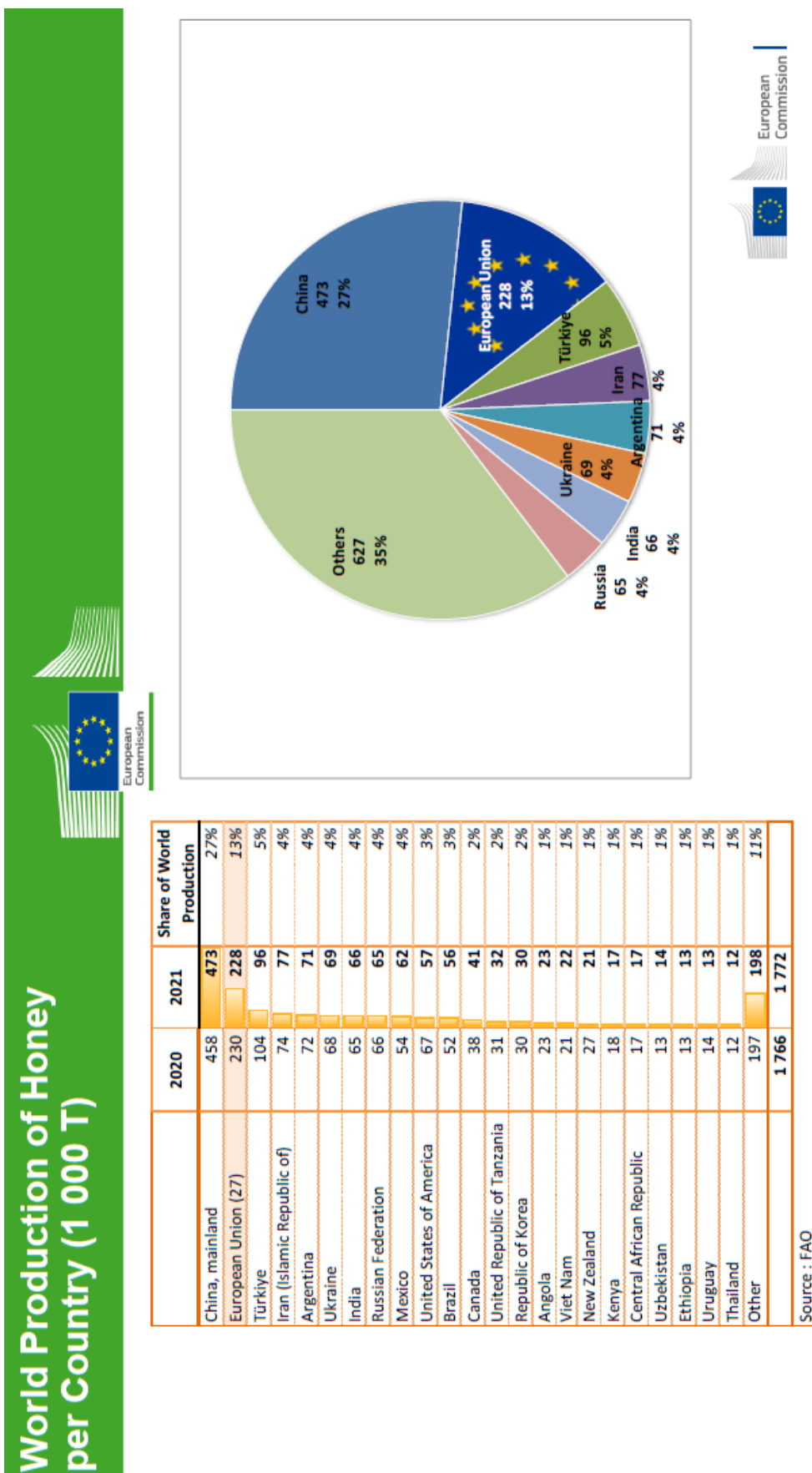
2.1. A világ méztermelése és kereskedelme

Az Európai Bizottság 2023 őszi Mézpiaci áttekintésének adatai szerint a világ méztermelését az 1. ábra szemlélteti.

Kína a 2021 évi 473 ezer tonna méz termelésével a legnagyobb méztermelő a világon, ami 27%-a a világ termelésének. Ezt követi az Európai Unió a 2021 évi 228 ezer tonna méz termelésével, ami 13%-a a világ éves termelésének. De ez az érték még az 50%-a sincs a Kínainak.

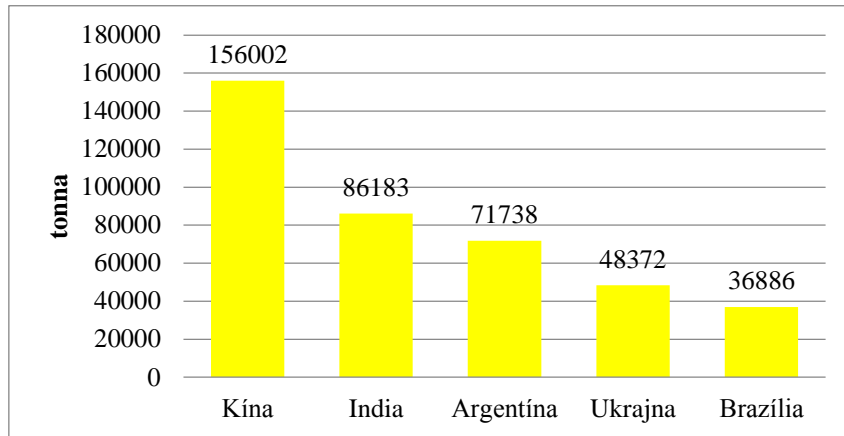
Az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezetének (FAO) 2022-es adatainak nyilvántartása alapján megállapítható, hogy Kína a 2022 évi 462 ezer tonna méz termelésével továbbra is a legnagyobb méztermelő a világon, az Európai Unió (EU) pedig a 2022 évi 285 ezer tonna méztermelésével továbbra is csak a második. Az EU esetében növekedés figyelhető meg, de ez az érték még mindig csak kicsit több mint 60%-a a Kínainak (http 1) (http 2).

1. ábra: A világ méztermelése (1000 tonna)
(Forrás: (EC, 2023))

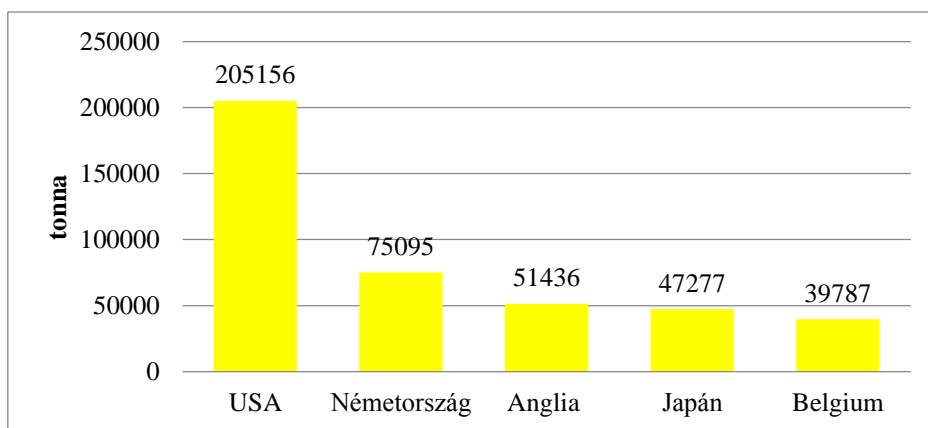
A világ 5 legnagyobb méz exportőre Kína, India, Argentína, Ukrajna és Brazília (2. ábra). Az adatok szerint Kína nem csak a legnagyobb méztermelő, hanem a legnagyobb méz exportőr is, a világpiacon domináns szerepe van. Ukrajna is a legnagyobb exportőrök közé tartozik.

2. ábra: A világ 5 legnagyobb mézexportőre és az exportált méz mennyisége 2022-ben (tonna)
(Forrás: Saját szerkesztés FAOSTAT adatbázis (<http1>) alapján)

A világ 5 legnagyobb méz importőre az USA, Németország, Anglia, Japán és Belgium (3. ábra). Az adatok szerint az EU nem csak a második legnagyobb méztermelő, hanem a tagállamai Németország, Belgium a világ legnagyobb méz importőrei is a világpiacon, domináns szerepük van.

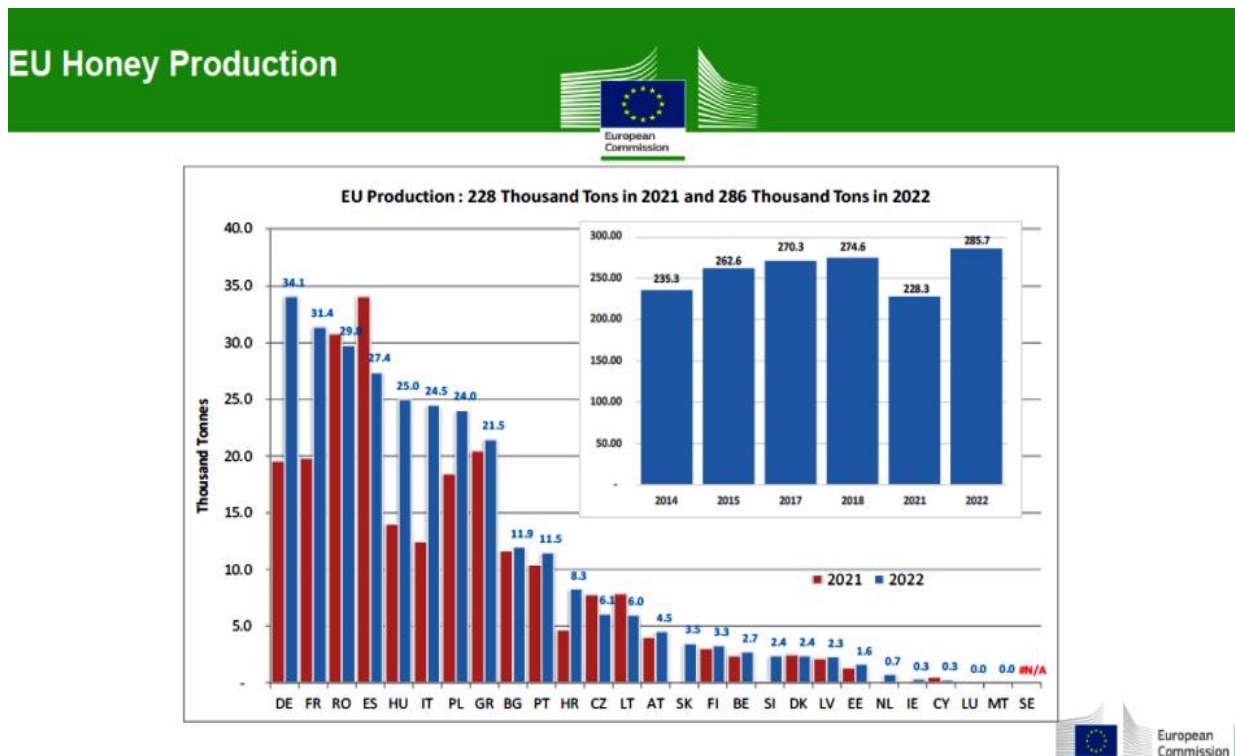
3. ábra: A világ 5 legnagyobb méz importőre és az importált méz mennyisége 2022-ben (tonna)
(Forrás: Saját szerkesztés FAOSTAT adatbázis (<http1>) alapján)

2.2. Az Európai Unió méz termelése és kereskedelme

Az Európai Bizottság 2023 őszi Mézpiaci áttekintése alapján az Európai Unió méztermelését a 4. ábra szemlélteti.

4. ábra: Az Európai Unió méztermelése (1000 tonna)
(Forrás: EC (2023))

Az EU-ban megtermelt méz mennyisége a 2021-es 228 ezer tonnáról 2022-re 286 ezer tonnára nőtt, 2014 óta a 2021-es évet leszámítva folyamatos növekedést mutat, de ez még mindig nem elég a saját szükségleteinek a kielégítésére. Az EU önellátottsági szintje (az uniós termelés/(termelés+behozatal–kivitel) csak körülbelül 60%-os. Az EU mind a 27 tagállamában foglalkoznak méhészettel (EB, 2019)

Az EU-ban a 2022-es adatok alapján a méhészek száma 650 333 fő és több mint 17,5 millió méhcsaládot kezelnek. A méhészek száma a megelőző évekhez képest növekedést mutat (EB, 2019).

Az EU méz importját az 5. ábra szemlélteti. Az EU 2020-ban 174 912 tonna mézet importált, 2021-ben valamivel kevesebbet, 173 511 tonnát és 2022-ben ennél közel 10%-al többet 190 444 tonnát. Az EU a teljes mennyiség 36%-át Kínából, 24%-át Ukrajnából importálta. A ábrából látszik, hogy még 2020-ban és 2021-ben Ukrajnából importált többet, addig 2022-ben már Kínából importált többet. (EC, 2023).

5. ábra: Európai unió méz importja (tonna)
(Forrás: EC (2023))

In tons

	2020		2021		2022		Jan-Aug 2023		Compared to
	% Extra EU		% Extra EU		% Extra EU		% Extra EU		Jan-Aug 2022
China	36 790	21.0%	48 139	27.7%	68 421	35.9%	41 574	38.9%	↓ -12.8%
Ukraine	54 802	31.3%	53 836	31.0%	46 094	24.2%	27 366	25.6%	↓ -11.1%
Argentina	22 816	13.0%	14 396	8.3%	19 446	10.2%	12 460	11.7%	↓ -10.3%
Mexico	17 393	9.9%	15 486	8.9%	13 797	7.2%	7 332	6.9%	↓ -12.1%
Turkey	3 186	1.8%	4 676	2.7%	7 472	3.9%	1 547	1.4%	↓ -70.9%
Cuba	6 993	4.0%	7 052	4.1%	6 571	3.5%	3 861	3.6%	↓ -27.2%
Brazil	6 079	3.5%	7 934	4.6%	5 760	3.0%	2 189	2.0%	↓ -52.7%
Vietnam	598	0.3%	924	0.5%	6 383	3.4%	2 993	2.8%	↓ -18.8%
Others	26 256	15.0%	21 068	12.1%	16 502	8.7%	7 509	7.0%	↓ -32.8%
Extra EU	174 912		173 511		190 444		106 830		↓ -18.3%
% Change			↓ -0.8%		↑ +9.8%				

Source : Eurostat Comext

Az átlagos import ár 2020-ban 2,06, 2021-ben 2,34 és 2022-ben 2,65 euró volt. Ezzel szemben a kínai méz ára 2020-ban 1,38, 2022-ben 1,37 és 2022-ben 1,38 euró volt. Az ukrán méz értéke sem sokkal haladta meg, az EU-s átlag alatt maradt. Az ukrán méz ára 2020-ban 1,53, 2022-ben 1,89 és 2022-ben 2,63 euró volt (EC, 2022) (EC, 2023).

Az EU méz exportját a 6. ábra szemlélteti. Az EU méz exportja az importhoz képest elhanyagolható. 2020-ban 31 437 tonna, 2021-ben 25 423 tonna és 2022-ben 25 024 tonna mézet exportált. Az unió fő piacai Anglia, Szaúd-Arábia, Svájc, az Egyesült Államok és Japán (EC,2023).

6. ábra: Az európai unió méz exportja (tonna)
(Forrás: EC (2023))

In tons

	2020		2021		2022		Jan-Aug 2023		Compared to
	% Extra EU		% Extra EU		% Extra EU		% Extra EU		Jan-Aug 2022
United Kingdom	8 016	25.5%	4 576	18.0%	4 549	18.2%	2 881	17.9%	↑ +10.3%
Saudi Arabia	3 817	12.1%	3 306	13.0%	2 432	9.7%	2 129	13.2%	↑ +26.0%
Switzerland	4 034	12.8%	3 908	15.4%	3 894	15.6%	2 114	13.1%	↓ -19.5%
USA	3 408	10.8%	2 793	11.0%	3 183	12.7%	2 066	12.8%	↓ -4.0%
Japan	2 154	6.9%	2 131	8.4%	2 810	11.2%	1 750	10.9%	↑ +7.5%
Israel	680	2.2%	613	2.4%	980	3.9%	780	4.8%	↑ +35.5%
U.A.Emirates	1 201	3.8%	932	3.7%	912	3.6%	597	3.7%	↓ -16.0%
Morocco	565	1.8%	516	2.0%	560	2.2%	565	3.5%	↑ +31.2%
Others	7 563	24.1%	6 648	26.1%	5 701	22.8%	3 223	20.0%	↓ -7.8%
Extra EU	31 437		25 423		25 024		16 104		↑ +1.2%
% Change			↓ -19.1%		↓ -1.6%				

Source : Eurostat Comext

Az átlagos export ár 2020-ban 5,21, 2021-ben 5,76, 2022-ben 6,07 euró/kg volt. (EC, 2023).

2.3. A magyar méhészet gazdasági helyzete

A méhészet jövedelmének forrásai Magyarországon a méz, a méhviasz, a méhanya, a méhcsalád szaporulata. Kisebb, inkább alkalmi jövedelmet adhat a propolisz, a méhpempő, a virágpor és a méhméreg. Hazánkban a méz a legjelentősebb (Örösi, 1962).

A méhészeteink méztermelésre rendezkedtek be. A méhviasz régebben ugyanolyan fontos erőforrás volt, mint a méz, de jelenleg a magyarországi belső kereslet (ipar, kozmetika stb.) import behozatal szükséges viaszból. A méhcsalád szaporulata is veszített a jelentőségéből. Magyarország területe méztermelésre alkalmasabb. A méhanyák nevelése és eladása jövedelmezőbb, de megfelelő szaktudásra, pontosságra és szigorú időbeosztásra van hozzá szükség (Örösi, 1962).

„Az időjárástól nagyban függ a méztermelés, ami a klímaváltozás következtében egyre kedvezőtlenebb. Konszenzus tapasztalható azt illetően, hogy az időjárás mind a nektártermelő növények fenológiáján, mind a méhek viselkedésén keresztül jelentős hatást gyakorol a méztermelésre” (Vincze, 2021).

2.3.1. A magyar méhészeti ágazat termelési és piaci értékesítési szerkezetének alakulása

A méhészkedés sikeréhez, méztermeléshez elengedhetetlen a mézet és virágport adó méhlegelő, a kedvező időjárás, a megfelelő szaktudás, a jó méhcsalád és a megfelelő méh kaptár (Őrösi, 1962)

A méhészkedés számára kedvezőek Magyarország adottságai. A virágzási időszak viszonylag hosszú. Márciustól akár októberig is tarthat, amíg a méhek nektárt és virágport gyűjthetnek. Magyarország az akácok nagy kiterjedéssel rendelkeznek, a legfontosabb méhlegelők és a mézük a méztermelés alapjai (http 3).

A méhészkedés Magyarországon legtöbbször a kisemberek mellékfoglalkozása volt. Sokszor viszont jobban jövedelmezett, mint a méhész főfoglalkozása. Csupán méhészkedésből kevesen éltek (Őrösi, 1962).

Az európai uniós csatlakozás óta a társadalmi és gazdasági hatások következtében a magyar méhészeti ágazat számottevő változásokon ment keresztül. Korábban a méhészeti ágazat jellemzően melléktevékenység volt. Az ágazati fejlődés következtében a méhésztársadalom kettévált. Egy része a kis és közepes méhészeteknek árutermelő méhészetté vált, melléktevékenység helyett főállásúak lettek. Emellett megmaradtak a melléktevékenységként méhészkedők, melyek között szintén megtalálhatók nagy árutermelő méhészek is, de a többség kisebb állománnyal rendelkezik (EB, 2021).

„Ez az átalakulás - meghatározó többségében - sikeresnek mondható, hiszen az ágazat napjainkban több ezer család megélhetéséhez nyújt kiegészítő vagy fő jövedelemforrást, s ezáltal közvetve

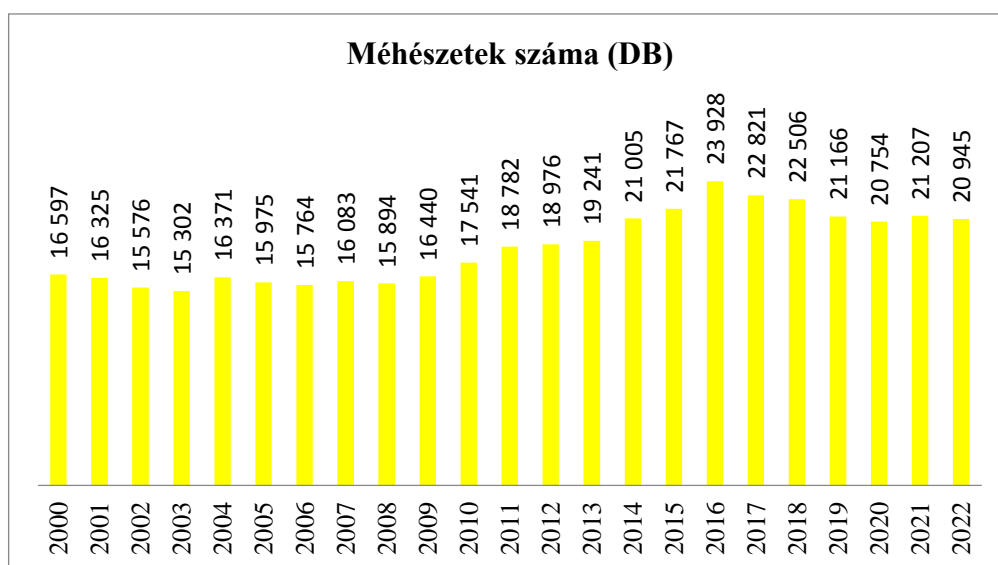
- hozzájárul a vidék népességmegtartó képességéhez,
- a biodiverzitás megőrzéséhez
- fontos pillére a nemzeti fejlődésnek.

Létfontosságú szerepet tölt be az ökológiai egyensúly fenntartásában is” (AM, 2019).

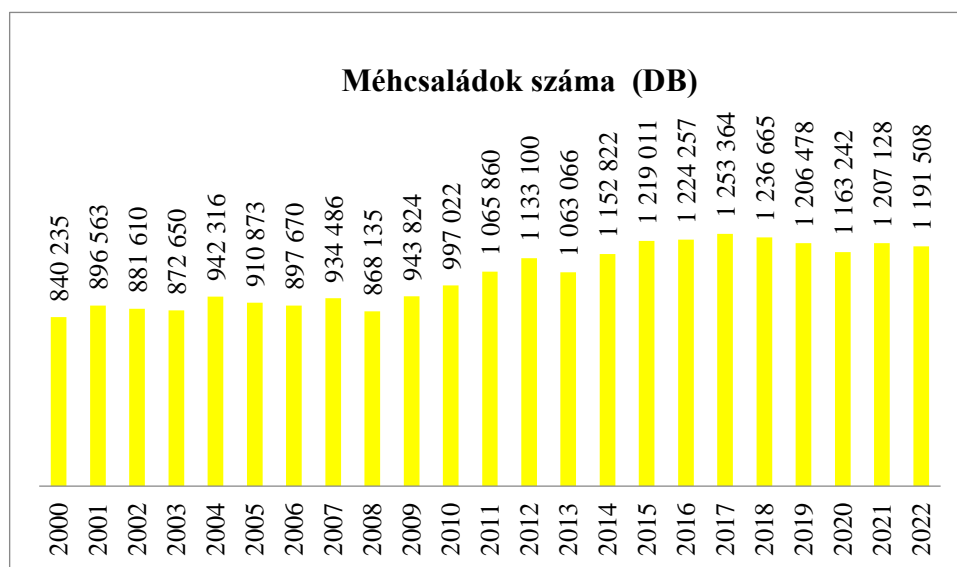
A méhészet a nemzetgazdaság bruttó termelési értékének 1%-át, az állattenyésztésnek mintegy 6%-át adja (AM, 2019).

A méhegészségügyi felelősök minden évben elvégzik a hazai méhészetek és méhcsaládjaik számának vizsgálatát (OMME, 2022) (OMME, 2023). A méhészetek számának alakulását a 7. ábra és a méhcsaládok számának alakulását a 8. ábra szemlélteti. 2022-ben Magyarországon 20 945 méhészetben 1 191 508 méhcsaládot vettek nyilvántartásba.

7. ábra: A méhészetek számának alakulása 2000-2022 között (darab)
(Forrás: OMME (2023))

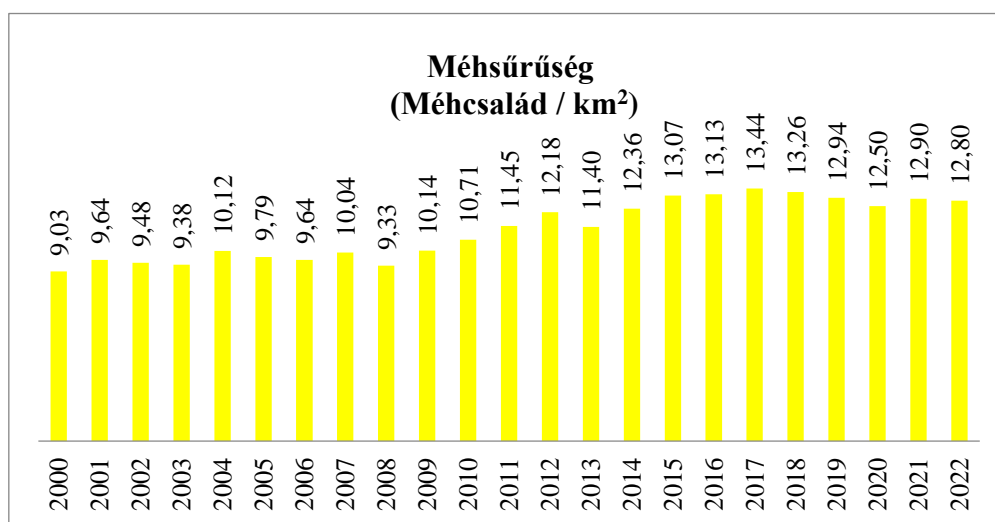

8. ábra: A méhcsaládok számának alakulása 2000-2022 között (darab)
(Forrás: OMME (2023))

A méhsűrűség alakulását a 9. ábra szemlélteti. Magyarországon a méhsűrűség 2022-ben 12,8 méhcsalád/km² volt. Magyarországon a méhsűrűség európai szinten is magasnak számít, ami nagy méhegészségügyi kockázatot is jelent (OMME 2023).

9. ábra: A méhsűrűség alakulása 2000-2022 között (méhcsalád/km²)
(Forrás: OMME (2023))

2.3.2. A termelés szerkezete

Magyarországon a fő mézfajták az akác, a napraforgó, a repce, a vegyes virágméz és az fajtamézek (facélia, hárs, selyemkóró). A termelés mennyisége és minősége függ az időjárástól, ami egyre kedvezőtlenebb, főleg az elmúlt években (EB, 2021) (KSH, 2012).

A termelés szerkezetét az éves termelt mennyiséget és azon belül a mézfajták arányát a 2. táblázat adatai mutatják. A táblázatból látszik, hogy a fő mézfajták az akác és a napraforgó, melyből a legnagyobb a termelés. Az akácméz domináns szerepét átvette a napraforgó méz.

1. táblázat: A méztermelés szerkezete
(Forrás: Saját szerkesztés, EB (2021) alapján)

Év	Méztermelés (t)	Mézfajták aránya %				
		Akác	Napraforgó	Repce	Vegyes virág	Egyéb fajtaméz
2018	29 000	45	35	5	5	10
2019	18 000	27	55	11	5	2
2020	14 000	29	50	14	5	2

2.3.3. A forgalmazás szerkezete

Magyarországon a méz értékesítési szerkezete többcsatornás. A belföldi mézértékesítés megoszlását a különböző értékesítési csatornák között a 3. táblázat mutatja.

2. táblázat: A mézértékesítési csatornák
(Forrás: Saját szerkesztés, [http 7 alapján](#))

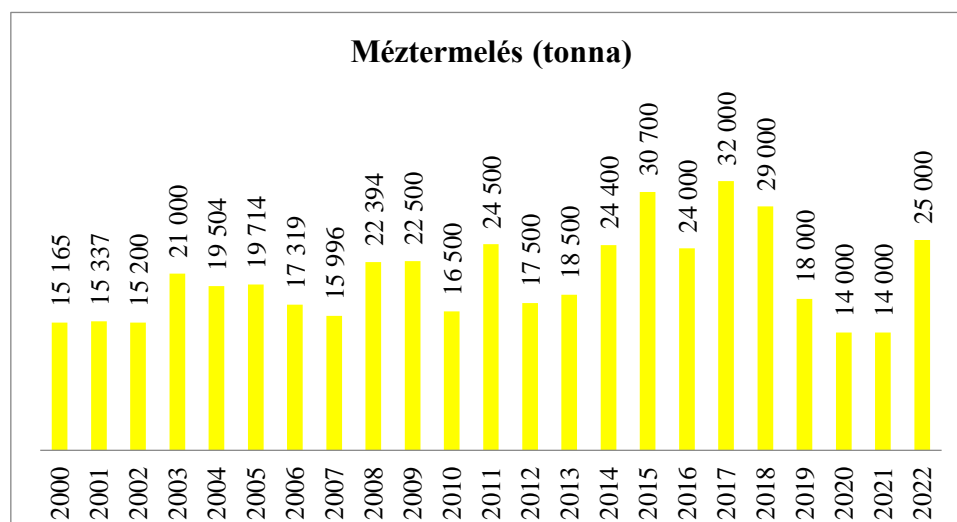
Mézértékesítési csatorna	Részesedés
Nagybani felvásárlóknak, kereskedőknek	64–66%
Közvetlenül fogyasztóknak	30%
Kiszerveve kiskereskedőknek, üzleteknek	3–5%
Ipari felhasználónak	1%

A táblázat adataiból látszik, hogy a legnagyobb mértékű a hordós felvásárlóknak történő értékesítés. A közvetlenül fogyasztóknak történő üveges értékesítés csak annak fele.

2.3.4. A termelés, az export és import

Magyarországon a méztermelés alakulását 10. ábra szemlélteti. 2022-ben a méztermelésünk 25 ezer tonna volt.

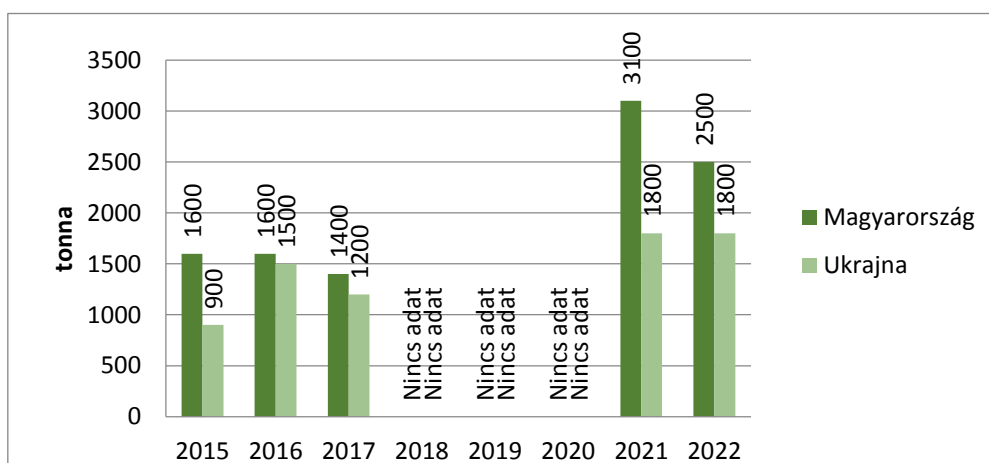
10. ábra: A méztermelés alakulása 2000-2022 között (tonna)
(Forrás: OMME (2023))

A 2022-ben Magyarország az EU ötödik legnagyobb méztermelője lett Németország, Franciaország, Románia és Spanyolország után. Ez az érték viszont elenyésző a kínai termeléshez képest és elmarad az ukrán termeléstől is (EC, 2023).

Magyarország mézimportját és azon belül az ukrán méz importját a 7. ábra szemlélteti.

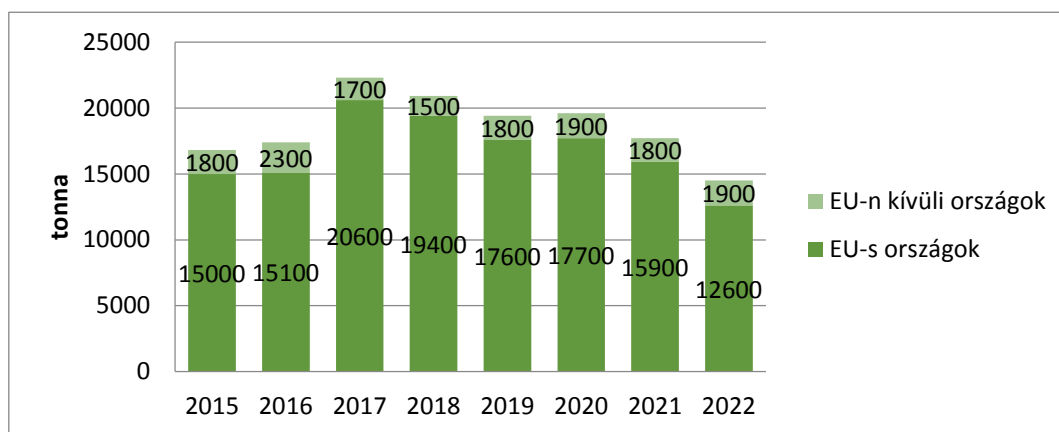
11. ábra: Magyarország mézimportja tonnában 2015-2022-ig
(Forrás: Saját szerkesztés FAOSTAT adatbázis ([http 1](http://1)) alapján)

Magyarország mézimportjának legnagyobb részét az Ukrajnából importált méz teszi ki. Kínából nem importálunk mézet.

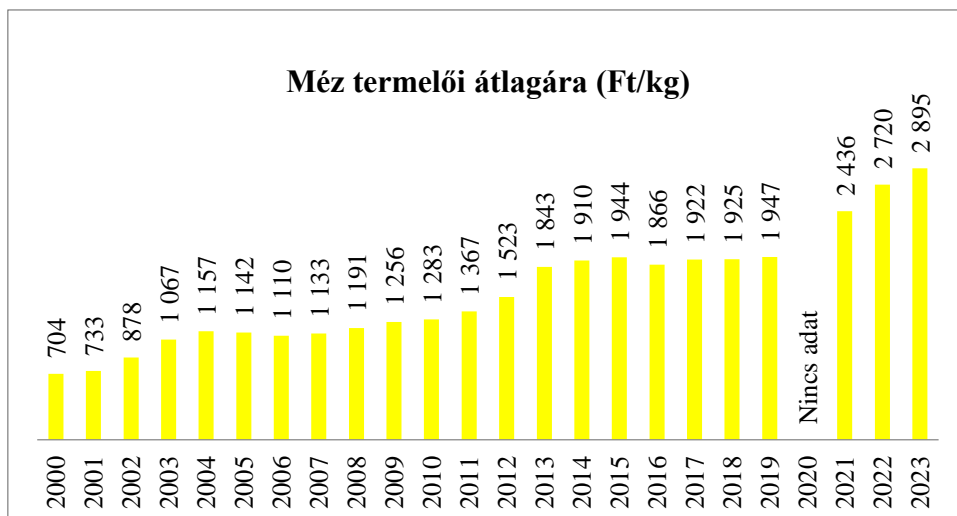
Magyarország mézexportját a 8. ábra mutatja. Az export mennyisége 2017-ben volt a legmagasabb, azóta folyamatosan csökken. Az ábrából látszik, hogy Magyarországon az export legjelentősebb része az EU-n belülre történik.

12. ábra: Magyarország méz exportja tonnában 2015-2022-ig
(Forrás: Saját szerkesztés FAOSTAT adatbázis ([http 1](http://1)) alapján)

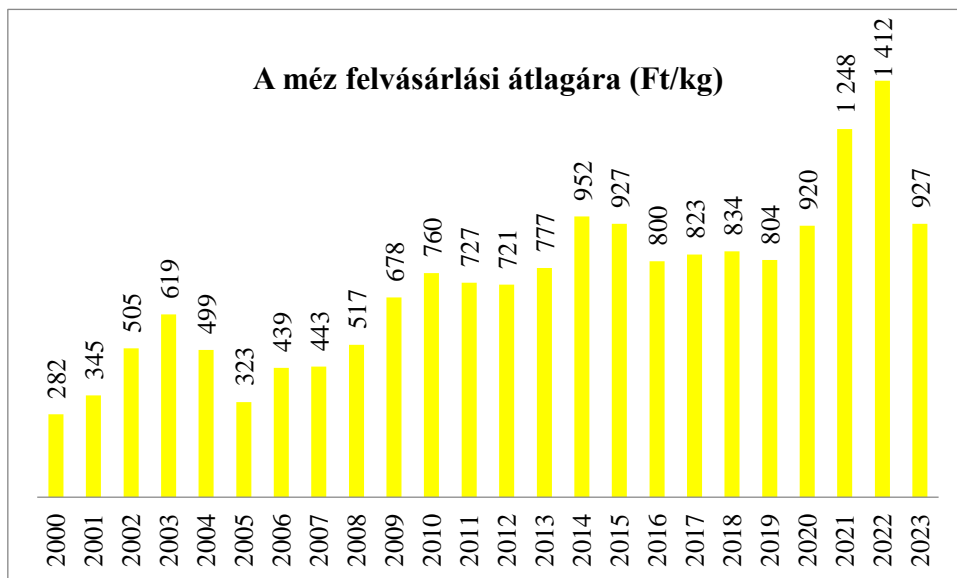

A méz termelői értékesítési átlagárát a 2000-2023-ig a 10. ábra szemlélteti. A méz termelői átlagára az elmúlt években növekvő tendenciát mutat. 2010 óta több mint a háromszorosára nőtt. 2022-ben 2720 Ft/kg volt. 2023-ban pedig 6%-al magasabb 2895 Ft/kg. 2020-ban a koronavírus-járvány miatt az adatgyűjtés 2020. április, május, június hónapokban szünetelt, ezért az éves adatok nem állnak rendelkezésre ([http 12](http)).

13. ábra: Méz termelői értékesítési átlagára Ft/kg 2000-2023-ig
(Forrás: Saját szerkesztés a KSH adatbázisa ([http 12](http)) alapján)

14. ábra: Méz felvásárlási átlagára Ft/kg
(Forrás: Saját szerkesztés a KSH adatbázisa ([http 13](http)) alapján)

A méz felvásárlási átlagárát 2000-2023-ig a 10. ábra szemlélteti. A méz felvásárlási átlagára az elmúlt években növekvő tendenciát mutat. 2022-ben 1412 Ft/kg volt. 2023-ban pedig 48%-al csökkent 927 Ft/kg-ra.

A méz termelői értékesítési és felvásárlási ára között jelentős különbség van.

2.3.5. A méhészet költségei

A magyar méhészeti nemzeti programok végrehajtási jelentéseinek alapján több jelentés adatait foglaltam táblázatba (5. táblázat). A méhcsaládonkénti átlagos és változó költségeket egy 150 családos, vándorméhészkedést folytató méhészet adatai alapján határozták meg. A mézhozamot egy átlagos méhészet kétszereseként állapították meg.

3. táblázat A méhészet költségei

(Forrás: Saját szerkesztés, AM (2019) és EB (2021) alapján)

Megnevezés	2018	2020
Amortizáció	10 807 Ft/méhcsalád	12 428 Ft/méhcsalád
Tagdíj, biztosítás	552 Ft/méhcsalád	634 Ft/méhcsalád
Munkabér, közterhek	18 876 Ft/méhcsalád	21 519 Ft/méhcsalád
Méhcsaládonként átlagos állandó költség	30235 Ft	34581 Ft
Varroa atka elleni védekezés, gyógykezelés, gyógyszer	3150 Ft/méhcsalád	2520 Ft/méhcsalád
Téli takarmányozás: felhasznált cukor méhcsaládonként	1600 Ft/méhcsalád	1890 Ft/méhcsalád
Vándoroltatás (saját gépkocsi és fuvarozó által biztosított tehergépkocsival)	3900 Ft/méhcsalád	4880 Ft/méhcsalád
Kiszerezés (felvásárlás, bankköltség, szállítás, feldolgozás, tárolás)	200 Ft/kg	230 Ft/kg
Méhcsaládonként átlagos változó költség	8850 Ft	9520 Ft
Magyarországon a méhcsaládonkénti költség	39 085 Ft/méhcsalád	44 101 Ft/méhcsalád
Hozam	60 kg/ méhcsalád	40 kg/ méhcsalád
Így az 1 kg megtermelt (akác, vegyes virág) mézre kiszámított önköltség	651,42 Ft/kg	1102,53 Ft/k

2018-ról 2020-ra az átlagos és állandó költség nőtt. A hozam viszont csökkent. A táblázat adataiból látni, hogy az önköltség nagyban függ a mézhozam alakulásától. Minél magasabb a mézhozam annál jobban csökken az önköltség.

2.3.6. A Magyar Méhészeti Nemzeti Program keretében megvalósult támogatások, és a méhészeti ágazatban megvalósítható támogatások köre

A Méhészeti Nemzeti programok célja, hogy az Európai Unió tagállamai a méhészeti ágazat fejlesztésére 3 éves időszakokra szóló nemzeti programokat dolgozzanak ki.

4. táblázat: A Magyar Méhészeti Nemzeti Program kihasználtsága
(Forrás: Saját szerkesztés (AM, 2019) és (EB, 2021) alapján)

Támogatás	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Rendelkezésre álló keret Ft-ban	1 560 071 508	1 562 590 374	1 616 213 903	2 062 725 350
Ténylegesen felhasznált keret ezer Ft-ban	1 452 961 152	1 549 603 716	1 546 894 104	1 812 694 132
Kihasználtság %-ban	93,13	99,17	95,71	87,88

A Magyar Méhészeti Nemzeti Program kihasználtságát az 6. táblázat mutatja. A Magyar Méhészeti Nemzeti Program minden időszakban sikeres volt. Ezt a program kihasználtsági mutatója is alátámasztja. Egyedül a COVID-19 világitárvány esetén esett 90% alá (EB, 2021).

Annak érdekében, hogy az európai mezőgazdaság jövőjét biztosítsa, a KAP az évek során továbbfejlődött, igazodva a változó gazdasági viszonyokhoz, valamint a polgárok elvárásaihoz és szükségleteihez (http 8).

A 2023–27-es időszakra szóló közös agrárpolitika 2023. január 1-jén lépett hatályba. A 27 uniós országban a mezőgazdasági termelőknek és a vidéki érdekelt feleknek nyújtott támogatás a 2023–27-es időszakra szóló KAP jogi keretrendszerén és a Bizottság által jóváhagyott KAP stratégiai tervekben részletesen ismertetett döntéseken alapul. A jóváhagyott terveket a tagállamok dolgozták ki. Azok nagymértékben hozzájáruljanak az európai zöld megállapodásban, „a termelőtől a fogyasztóig” stratégiában és a biodiverzitási stratégiában felvázolt törekvések megvalósításához (http 8).

Az Európai Unió közös agrárpolitikája (KAP) mezőgazdasági támogatási rendszere méltányosabbá, környezetbarátabbá és eredményközpontúbbá teszi a mezőgazdaságot (EB, 2024).

2.3.6.1.1. A Magyar Méhészeti Nemzeti Program keretében megvalósult támogatások

Technikai segítségnyújtás a méhészek és méhészek szervezetei részére

A méhészeti képzés országos koordinálásához, valamint méhegészségügyi ismeretek gyűjtéséhez és terjesztéséhez:

- A méhészeti képzés országos koordinálása a méhészképzés egységesítésével.
- Az OMME a koordinátori munkák elvégzésére megbízási díjjal egy koordinátort alkalmazott. A koordinátor feladata méhészeti ismeretek gyűjtése. Figyelemmel kíséri a külföldi szakirodalmakat és szaksajtót, majd megszervezi a fordításukat, közzétételüket.
- A megjelenő cikkek, ismeretterjesztő anyagok segítségével friss információk, kutatási eredmények jutnak el a méhészekhez. Minden évben megjelenik az OMME Méhegészségügyi ismeretek című kiadványa. (EB, 2021).

Regionális rendezvény, kongresszus, nemzetközi rendezvény, konferencia, kiállítás, szakmai tanulmányút szervezése, azokon való részvétel és elméleti ismeretterjesztés:

- A szakmai ismeretek a bővítése, fejlesztése és szinten tartása az elsődleges feladata a hazai, azaz helyi, regionális, országos, valamint külföldi rendezvények tartásával, azokon való részvétellel.
- A rendezvényeken a szakmai programokon kívül népszerűsítik az egészséges táplálkozás elengedhetetlen részeként a mézet és a méhészeti termékeket. Eszközvásárt is tartanak.
- Az évente megtartott események közül a legfontosabbak:
 - Dunántúli Regionális Méhésztalálkozó
 - Tavaszváró Méhésznap - Szakmai Konferencia,
 - Országos Méhésztalálkozó és Vásár,
 - Ipolymenti Nemzetközi Méhésztalálkozó,
 - Nemzetközi Mézvásár és Méhésztalálkozó,
 - Magyar Méhészek Világtalálkozója,
 - Kárpát-medencei Mézfesztivál,
 - a Méz és Mézeskalács Fesztivál (EB, 2021).

Szaktanácsadó-hálózat működtetése:

Szaktanácsadói hálózat került kialakításra, hogy a méhészeknek szakmai segítséget nyújthassanak. A szaktanácsadói hálózat 19 fő megyei, 1 fő fővárosi és 1 fő vezető szaktanácsadóból áll. A szaktanácsadók segítik a méhészek munkáját. Tájékoztatást nyújtanak a támogatási lehetőségekről, a piaci viszonyokról, az új technológiákról. Képviselek a méhészek érdekeit a hatóságoknál (EB, 2021).

Bemutató méhészetek látogatása:

Szakmai bemutatókat szerveztek, ahol a már jól működő méhészeti gyakorlattal rendelkező méhészek a náluk bevált gyakorlatot megmutathatták a méhésztársaiknak. Ezeken a bemutatókon egy-egy kaptártípus technológiáját ismertették (EB, 2021). Magyarországon több kaptártípust használnak, ami akadályozza a fejlesztéseket. (Nagy, 2007)

Méz és méhészeti termékek kinyeréséhez és kiszerezéséhez, a léptároláshoz szükséges új eszközök beszerzése:

Új eszközök vásárlása a méz üveges kiszerezéséhez és a méz és méhészeti termékek kinyeréséhez, léptároláshoz (pergető, fedelezőgép, mézszivattyú, léptároló, fedelezőkád, mézkimelegítő, viasz- méz elválasztó, viaszolvasztó, léptároló fagyasztókamra (EB, 2021).

15. ábra: 48 db ½ NB félkerethez gyártott Pergető, Rezgőkéses fedelezőgép
(Forrás: Saját ábra, saját eszközről)

A méhészek korszerűbbre cserélhették az eszközeiket a hatékonyságuk növelése érdekében.

Termelői mézesüveg gyártásához szükséges formagarnitúra, valamint az Országos Magyar Méhészeti Egyesület termelői mézesüveg beszerzése:

A mézes üvegeken megjelenő egyedi sablont az OMME tervezte és gyártatta le. Az egyedi OMME üveg megkülönböztethető csomagolást tesz lehetővé, ami mutatja a méz származását is, hogy az Magyar Termelői Méz (EB, 2021).

16. ábra: OMME Magyar Termelői Mézes üveg 1000 g és 500 g töltőtömeghez
(Forrás: Saját ábra saját felhasználásra kisserelt mézről)

Méhész szervezetek működését és kohézióját elősegítő intézkedések:

Összesen 111 méhészegyesület van országunkban, mely 2020-ban 13 316 taggal rendelkezett. A rendezvényeikre adott támogatások elősegítik a méhésztársadalom kohézióját (EB, 2021).

A méhcsaládokat megtámadó kártevők és betegségek – különösen a varroatózis – elleni védekezés

Varroa atka, nozematózis, és egyéb kártevők, betegségek elleni gyógyszeres védekezés

A Varroa atka elleni gyógyszeres védekezés jogcím alatt:

- atkaölő készítmények,
- répacukor-és takarmánykiegészítőszeres,
- kijuttatást segítő eszközök és
- munkavédelmi felszerelések támogathatóak.

A támogatás elősegíti az engedélyezett gyógyszer-, gyógyhatású készítmények és cukrok vásárlását az ellenőrizhetetlen szerekkel szemben. Ennek a jogcímnek a kihasználtsága minden évben 100%-os. Hozzájárul a méhegészségügyi helyzet javulásához (EB, 2021).

Varroa atka elleni alternatív védekezés:

A higiénikus aljdeszkák használatával az atka fertőzöttséget lehet ellenőrizni. A kezelések után is ellenőrizhető a kezelés hatékonysága (EB, 2021).

Méhbetegségek felismeréséhez és a védekezéshez szükséges ismeretek átadása érdekében megtartott képzések:

A korokozók, kártevők elleni védekezés esetén a betegség tüneteit felismerve könnyebb a védekezés (EB, 2021) (Bross, 2022).

A vándorméhészet ésszerűsítése

A méhészeteket és a méhészeti felszereléseket kell tudni azonosítani, nyilvántartást kell vezetni róluk. Új, korszerűbb eszközökkel gyorsabb és hatékonyabb a vándorlás. Hazánkban biztos megélhetést csak vándorlással lehet biztosítani. Hatékony termelés érdekében évente több alkalommal vándorolni kell (EB, 2021).

A méhészeti termékek elemzését végző laboratóriumok támogatását célzó intézkedések annak elősegítése érdekében, hogy a méhészek forgalmazzák termékeiket és növeljék azok értékét

A kereskedelmi forgalomban lévő mézeket az OMME ellenőrzi. A mézek vizsgálati eredményeit az OMME közzé teszi (EB, 2021).

Az Unióban található kaptárok állománypótlásának támogatására irányuló intézkedések

Párzott, párzatlan méhanyákat és anyabölcsőket lehet támogatással vásárolni anyanevelő telepekről, melyeket folyamatosan ellenőriznek. Az anyák cseréje mind egészségügyi, mind genetikai szempontból fontos. A tenyész anyagokat ellenőrzik és a felhasználásról adatokat gyűjtenek (EB, 2021).

Együttműködés a szakosodott szervekkel a méhészettel és méhészeti termékekkel kapcsolatos alkalmazott kutatási programok végrehajtása terén

Fenológiai és meteorológiai méhészeti megfigyelő hálózat kialakításához, működtetéséhez:

Országos fenológiai és meteorológia megfigyelő állomások létrehozása és ezen adatok közzététele, hogy mindenki számára elérhetőek legyenek, folyamatban van (EB, 2021).

Méhegészségügyi és környezetterhelési monitoring-vizsgálat:

Folyamatos veszélyforrást jelentenek a méhekre a növényvédő és rovarölő szerek. Ezek nem körültekintő használatából súlyos katasztrófák következnek be. Ezeket mutatja be minden évben az OMME a Méhegészségügyi ismeretek és Környezetterhelési monitoring vizsgálat című kiadványaiban (EB, 2021).

Egyéb alkalmazott kutatáshoz:

“A támogatás a mézelő növények mézelésének vizsgálatához, a mézek jellemző profiljának meghatározásához, méhészeti tárgyú kutatásokhoz, szakmai tanulmányok és diplomamunkák támogatásához és a kutatáshoz szükséges méhcsaládok beállításához vehető igénybe” (EB, 2021).

Az ezzel kapcsolatos feladatok ellátására az OMME központi irodájának egy fő, a feladatnak megfelelő egyetemi végzettséggel és munkatapasztalattal rendelkező koordinátorral megbízási szerződést köt, akinek feladata a kutatási program koordinálása, pályázati anyagainak kezelése, kapcsolatépítés kutatóintézetekkel, új kutatási témák keresése (EB, 2021).

Piacmonitoring

A mézpiaci trendek és mozgások összefüggéseinek vizsgálata szakértők igénybevételével (EB, 2021)

A termékek minőségének javítása a termékekben rejlő lehetőségek jobb piaci kihasználása

Piacmonitoring eredményeire alapozva új méhészeti termékekben rejlő piaci lehetőségek kiaknázása és a már forgalomban lévők minőségbiztosítása. A támogatás igénybe vehető OMME mézzárszalag beszerzésére. A méz zárszalag garancia a minőségre. Továbbá a támogatás igénybe vehető termelői mézkereskedelemben használatos vonalkód igénylésére (EB, 2021).

2.3.6.1.2. A méhészeti ágazatban megvalósítható támogatások köre

A Magyar Méhészeti Nemzeti program intézkedései folytatásra kerülnek (MK, 2022).

„Támogatható beavatkozások:

- méhészeti képzés országos koordinálása, valamint méhészeti ismeretek gyűjtése és terjesztése,
- regionális rendezvény, szervezeti ülés szervezése, kongresszus, nemzetközi rendezvény,
- konferencia, kiállítás, szakmai tanulmányút szervezése és az azokon való részvétel,
- méhbetegségek felismeréséhez és a védekezéshez szükséges ismeretek átadása érdekében megtartott képzések,
- valamint elméleti ismeretterjesztés,
- bemutató méhészetek látogatása,
- belső szaktanácsadó-hálózat tevékenységének elősegítése,
- fenológiai és meteorológiai méhészeti megfigyelő hálózat kialakítása és tevékenységének elősegítése
- méhegészségügyi és környezetterhelési monitoring vizsgálat,
- méhész szervezetek tevékenységét és kohézióját elősegítő eszközök beszerzésének támogatása,
- a méhészeti tevékenység folytatásához szükséges új eszközök beszerzésének támogatása,
- a vándoroltatáshoz szükséges új eszközök beszerzésének támogatása,
- méhbetegségek és kártevők elleni gyógyszeres, alternatív és preventív védekezés támogatása,

- petező vagy párzatlan méhanyák, valamint anyabölcsők vásárlásának támogatása,
- méhészeti marketing és piacmonitoring tevékenység országos koordinálása,
- méhészeti promóció, kommunikáció és marketing támogatása,
- méhészeti piacmonitoring támogatása” ([http 7](http://7)).

3. ANYAG ÉS MÓDSZER

Először összegyűjtöttem az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezete (FAO), az Európai Unió Statisztikai Hivatala (Eurostat) és Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatbázisainak a méztermelésre és mézértékesítésre vonatkozó adatait. Az összegyűjtött adatokból összesítő táblázatokat és ábrákat készítettem. A saját számításaimat is táblázatokba gyűjtöttem. Továbbá felhasználtam az Európai Bizottság 2022 és 2023 évi Mézpiaci áttekintésének az adatait. Az adatok összegyűjtésénél külön figyelmet fordítottam a kínai és ukrán méztermelésnek és mézáraknak a magyar méhészetre gyakorolt hatásaira.

Táblázatokba gyűjtöttem a Magyar Méhészeti Nemzeti Programok jelentéseinek adatait a magyar méhészeti ágazat termelési-, értékesítési-, forgalmazás szerkezetére és a méhészetek költségeire vonatkozóan. A programok alapján támogatható célokat és intézkedéseket bemutattam.

A releváns szakirodalmakat, kutatásokat és a családi méhészetünk tapasztalatait is felhasználtam.

Ezen összehasonlításokat, elemzéseket, saját tapasztalataimat és közgazdasági ismereteimet felhasználva szeretném értékelni a magyar méhészetek gazdasági helyzetét GYELV elemzés segítségével, GYELV mátrix elkészítésével.

„A GYELV-elemzés (angol megfelelője a SWOT) mozaikszó. Gyengeségek (Weaknesses), erősségek (Strengths), lehetőségek (Opportunities), veszélyek (Threats) szavak kezdőbetűiből állítható össze. Egyszerű, könnyen felállítható modell, amely kiválóan alkalmazható. A GYELV-elemzés első és legfontosabb előnye az egyszerűség. A GYELV-elemzés lehetőséget ad a kvantitatív és a kvalitatív típusú legkülönbözőbb információk integrált összefoglalására is. Megjeleníti a széles körben már ismert információkat éppúgy, mint az újonnan beszerzetteket. A GYELV-elemzés révén a gyengeségek erősséggé formálhatók, a lehetőségek kiaknázzhatóvá, a veszélyek elkerülhetővé válnak” (Józsa, 2016).

Az elemzés során az erősségek, a gyengeségek, a lehetőségek és a veszélyek teljes hatásait együttesen kell értékelni. Erre szolgál a GYELV-mátrix, amely osztályozottan mutatja be az információkat (Józsa, 2016).

Tapasztalatot a családi professzionális méhészetünkben szereztem. A férjem 2010 óta méhész végzettséggel rendelkező méhész. Tagjai vagyunk az OMME-nak és a Palóctáj Méhész és Méhész és Környezetvédő Egyesületnek.

Először 10 családdal kezdtük, 2015-ben 75 családdal, 2016-ban 120 családdal, jelenleg 266 méhcsaláddal méhészkedünk. Én megismerkedésünkkel kapcsolódtam be a méhészet munkájába. A telephelyünk Nógrád vármegyében van. Termelő nagyüzemi szinten folytatjuk a termelést, mellékállásban. A méhkaptárokat, kereteket a férjem készíti, ugyanis asztalos a szakmája, ami igen hasznos ebben az esetben. 2 db méhészkonténerünk van, amit a férjem saját tervezés alapján csináltatott meg. Egy-egy konténerben 48–48 db család van elhelyezve. Tamási rendszerű ½ NB rakodó kaptárokat használunk. A konténerek úgy lettek kialakítva, hogy a kaptárok 5 fiókon elférjenek benne. A méztermelésünket repcére, akácra, selyemfüre (vaddohány) és napraforgóra alapozzuk. A méheket különböző növénykultúrákra saját autóval vándoroltatjuk. Jászságba repcére, Lajosmizsére és Karancsberénybe akácra, Lajosmizsére selyemfüre (vaddohány) és Jásztelekre napraforgóra. A vándorlást mindig az időjárási viszonyokhoz és a növénykultúrák virágzásához alakítjuk. Van, hogy az egész állományt, van, hogy csak a konténereket visszük, de van olyan is, hogy nem vándorlunk. A pergetést családi segítséggel végezzük. Pannon méh fajtát tartunk. Saját részre anyákat is nevelünk. A megtermelt mézet hordóban értékesítjük, csak a saját részére üvegezzük.

A támogatások széles körét igénybe vesszük. Vásároltunk már fűkaszát, aggregátort, lombfűjót, pergetőt, rezgőkéses fedelezőgépet, fedelezőkáddal, viaszolvasztót. Minden évben kihasználjuk a gyógyszer-, cukor- és a keret támogatást. Minden évben igénybe vesszük a méhállományok egészségügyi kondíciójának megőrzése érdekében igényelhető 29/2019. (VI. 20.) AM rendelet szerinti „méhcsaládonkénti 1000 forintot” támogatást. A támogatás alapja a TIR-ENAR rendszerben bejegyzett méhcsaládok száma. Méh állatjóléti támogatásra is pályáztunk, melyet meg is nyertünk.

Sajnos néhány éve megismertük a méhészkedés árnyoldalát is, méhészetünkben felütötte a fejét a nyúlós költésrothadás, a fiasítás megbetegedése. Nem sikerült megállítanunk a terjedését így az egész állományunkat a hatósági állatorvos felszámoltatta, elégettette. A leölt méhcsaládjaink és a megsemmisített betegségterjesztő tárgyaink után kártalanítási összeget kaptunk. Az állományunk pótlására a kártalanítási összeget felhasználva új méhcsaládokat és kaptárokat vásároltunk.

A 2023-as év a méztermelés szempontjából különösen rossz volt. A méhészetünk nem termelt akácmézet. Ami a fő bevételi forrását jelenti. A megtermelt napraforgó mézet pedig csak nyomott áron tudtuk értékesíteni. A termelési szerkezetünk átalakulóban van. Az akácméz termelését, értékesítését felváltja a napraforgó méz termelése, értékesítése.

4. EREDMÉNYEK

A méhészetek magyarországi gazdasági helyzetéhez kapcsolódó szakirodalmakat, kutatási eredményeket, jelentéseket és az ehhez kapcsolódó adatbázisok adatait felhasználva a következő eredményekre jutottam.

A méhészetek nem csak gazdasági, hanem társadalmi szempontból is fontosak. Fontos szerepük van a fenntartható fejlődés elérésében, az ökoszisztéma fenntartásában és a gazdasági és társadalmi értékkel bíró méhészeti termékek előállításában.

4.1. A világ méztermelésének és kereskedelmének az értékelése

Kína a 2022 évi 462 ezer tonna méztermelésével a legnagyobb méztermelő a világon. Ezt követi az Európai Unió a 2022 évi 285 ezer tonna méztermelésével és a hetedik Ukrajna a 69 ezer tonna méz termelésével. A kínai méztermelésnek csak a 62%-a az EU és 15 %-a Ukrajna méztermelése.

Kína a 2022 évi 156 ezer tonna mézexportjával a legnagyobb mézexportőr a világon. Ezt követi a negyedik helyen Ukrajna a 2022 évi 48 ezer tonna mézexportjával. A kínai mézexportnak csak 31%-a Ukrajna mézexportja.

Az adatokból arra az eredményre jutottam, hogy Kína nem csak a legnagyobb méztermelő, hanem a legnagyobb mézexportőr is a világpiacon, domináns szerepe van. Legnagyobb méztermelőként Kínának van a legnagyobb befolyásoló ereje a méz exportárak alakulására. Ukrajna is a legnagyobb exportőrök közé tartozik. Tehát az olcsó kínai és az ukrán méz export árai nagyban befolyásolják a világpiacon viszonyokat.

Az EU tagállamai közül Németország a 205 ezer tonna és Belgium a 40 ezer tonna mézimportjával az EU-t a legnagyobb mézimportőrök közé emeli. Tehát arra az eredményre jutottam, hogy az EU a jelenetős méz importjával befolyásolni az import árakat a világpiacon.

4.2. Az Európai Unió méztermelésének és kereskedelmének az értékelése

Az EU 2022-ben 190 444 tonna méz importjának 36%-át Kínából, 24 %-át Ukrajnából importálta, csak a további 40%-ot importálta más országokból. Még 2020-ban és 2021-ben Ukrajnából importált többet, addig 2022-ben már Kínából. Az ukrán méz importja 16%-al csökkent, a Kínai méz importja 86%-al nőtt.

Az ukrán és kínai méz importja jelentősen és negatív irányba befolyásolja az EU-s piacot az áraival. A kínai méz átlagos kilónkénti ára 41%-al alacsonyabb, mint az átlagos ár. Az ukrán méz ára közelít az átlaghoz. Tehát beszélhetünk olcsó kínai és ukrán mézről. Továbbá ez azt eredményezi, hogy nem az ukrán méz, hanem a kínai méz árasztja el az uniós piacokat, aminek az áraival az EU-n belüli méztermelők nem tudnak versenyezni.

4.3. A magyar méhészet gazdasági helyzetének az értékelése

Magyarországon a méhészetek, a méhcsaládok számának alakulását és a méhészetenkénti méhcsaládok számát 2000-2022 között az 7. táblázat szemlélteti.

2022-ben Magyarországon 20 945 méhészetben 1 191 508 méhcsaládot vettek nyilvántartásba. 2021-hez képest a méhészetek és a méhcsaládok száma 1-1%-al csökkent.

A méhészetek száma 2016-ban volt a legmagasabb, 23 928 méhészet, amihez képest 2022-re 2983 méhészettel, azaz 12,4%-al csökkent a számuk. A 150 méhcsalád feletti állománnyal rendelkező méhészetek száma is 2016-ban volt a legmagasabb, 1562 méhészet, amihez képest 2020-ra 135 méhészettel, azaz 8,6%-al csökkent a számuk.

A méhcsaládok száma pedig 2017-ben volt a legmagasabb, összesen 1 253 364, amihez képest 2022-re 61 856 méhcsaláddal, azaz 4,94%-al csökkent a számuk. A 150 méhcsalád feletti állománnyal rendelkező méhészetek méhcsaládjainak a száma is 2016-ban volt a legmagasabb, 380 969 méhcsalád, amihez képest 2020-ra 51 252 méhcsaláddal, azaz 8,6%-al csökkent a számuk.

A méhészetek száma 2000-ről 2022-re 16 597-ről 20 945-re növekedett, ami 4 348 db növekedést, azaz 26%-os emelkedést, a méhcsaládok száma 716 394-ről 1 191 508-ra növekedett, ami 475 114 növekedést, vagyis 66%-os emelkedést jelent.

2000 és 2022 között Magyarországon átlagosan 18 738 méhészetben 1 047 908 méhcsalád volt. Méhészetenként átlagosan 56 családdal méhészkedtek. A 150 méhcsalád feletti állománnyal rendelkező méhészetek pedig átlagosan 214 méhcsaláddal méhészkedtek.

5. táblázat: A méhészetek és méhcsaládjaik számának, valamint méhészetenként a méhcsaládok számának alakulása 2000-tól 2022-ig
(Forrás: Saját szerkesztés OMME (2022); [http 3](#); [http10](#); FM (2013); FM (2016); EB (2021) alapján a saját számításaimmal kiegészítve)

Év	Méhészetek száma			Méhcsaládok száma			Méhészetenként a méhcsaládok száma	
	Összesen db	ebből 150 méhcsalád feletti		Összesen db	ebből 150 méhcsalád feletti		Összesen db	ebből 150 méhcsalád feletti db
		db	%		db	%		
2000	16 597	847	5,1%	840 235	168 759	20,1%	51	199
2001	16 325	1 050	6,4%	896 563	214 429	23,9%	55	204
2002	15 576	1 057	6,8%	881 610	216 623	24,6%	57	205
2003	15 302	1 064	7,0%	872 650	216 956	24,9%	57	204
2004	16 371	1 076	6,6%	942 316	217 013	23,0%	58	202
2005	15 975	1 080	6,8%	910 873	217 122	23,8%	57	201
2006	15 764	1 096	7,0%	897 670	217 021	24,2%	57	198
2007	16 083	1 104	6,9%	934 486	217 130	23,2%	58	197
2008	15 894	1 117	7,0%	868 135	217 006	25,0%	55	194
2009	16 440	1 112	6,8%	943 824	217 124	23,0%	57	195
2010	17 541	1 210	6,9%	997 022	234 300	23,5%	57	194
2011	18 782	1 315	7,0%	1 065 860	266 465	25,0%	57	203
2012	18 976	1 434	7,6%	1 133 100	332 568	29,4%	60	232
2013	19 241	1 442	7,5%	1 063 066	291 345	27,4%	55	202
2014	21 005	1 451	6,9%	1 152 822	323 233	28,0%	55	223
2015	21 767	1 546	7,1%	1 219 011	336 791	27,6%	56	218
2016	23 928	1 562	6,5%	1 224 257	380 969	31,1%	51	244
2017	22 821	1 552	6,8%	1 253 364	396 428	31,6%	55	255
2018	22 506	1 530	6,8%	1 236 665	383 081	31,0%	55	250
2019	21 166	1 446	6,8%	1 206 478	357 359	29,6%	57	247
2020	20 754	1 427	6,9%	1 163 242	329 717	28,3%	56	231
2021	21 207	nincs adat	nincs adat	1 207 128	nincs adat	nincs adat	57	nincs adat
2022	20 945	nincs adat	nincs adat	1 191 508	nincs adat	nincs adat	57	nincs adat

A legalább 150 méhcsaláddal rendelkező méhészetek száma 5-7% körüli érték között mozog.

A méhcsaládok száma az elmúlt évek alapján 50-60 család közöttire tehető, de a nagyobb méhészetek állománya akár több száz vagy ezer családos is lehet.

Magyarországon a méhcsaládok számát, a méztermelést, a kaptáronkénti becsült átlagos éves mézhozamot, az export és import mennyiségét 2020-2022 között a 6. táblázat szemlélteti.

6. táblázat: A méhcsaládok számának, a méztermelésnek, a kaptáronkénti becsült átlagos éves mézhozamnak, az exportnak és az importnak az alakulása 2020-2022 között
(Forrás: Saját szerkesztés OMME (2022); [http 3](#); [http10](#); FM (2013); (FM (2016); EB (2021) alapján)

Év	Méhcsaládok száma (db)	Méz-termelés (t)	Kaptáronkénti becsült átlagos éves mézhozam (kg)	Import (t)	Export (tonna)	Méz-termelés export %-a
2000	840 235	15 165	18,05	857	12 806	84%
2001	896 563	15 337	17,11	690	12 725	83%
2002	881 610	15 200	17,24	958	15 023	99%
2003	872 650	21 000	24,06	1 713	15 807	75%
2004	942 316	19 504	20,70	1 882	14 962	77%
2005	910 873	19 714	21,64	1 505	18 808	95%
2006	897 670	17 319	19,29	0	19 443	112%
2007	934 486	15 996	17,12	1 024	23 872	149%
2008	868 135	22 394	25,80	2 823	24 179	108%
2009	943 824	22 500	23,84	387	14 238	63%
2010	997 022	16 500	16,55	265	13 901	84%
2011	1 065 860	24 500	22,99	93	12 421	51%
2012	1 133 100	17 500	15,44	444	14 535	83%
2013	1 063 066	18 500	17,40	45	18 365	99%
2014	1 152 822	24 400	21,17	556	16 491	68%
2015	1 219 011	30 700	25,18	1 579	16 848	55%
2016	1 224 257	24 000	19,60	1 645	17 403	73%
2017	1 253 364	32 000	25,53	1 448	22 260	70%
2018	1 236 665	29 000	23,45	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
2019	1 206 478	18 000	14,92	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
2020	1 163 242	14 000	12,04	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
2021	1 207 128	14 000	11,60	3 143	17 662	126%
2022	1 191 508	25 000	20,98	2 498	14 483	58%

Magyarország méztermelése 2000 és 2022 között 14 ezer és 32 ezer tonna között változott, átlagosan 20532 tonna volt. A 2020-as, 2021-es év méztermelése mindössze 14 ezer tonna volt. Ilyen alacsony az elmúlt években nem volt. 2022-ben a méztermelésünk 25 ezer tonnára emelkedett, ami 2020-hoz és 2021-hez képest 44%-os emelkedést mutat.

A méztermelés 2017-ban volt a legmagasabb, 32 ezer tonna, amihez képest 2022-re 7 ezer tonnával csökkent, azaz 21,8 % csökkenést mutat.

Magyarország a kaptáronkénti becsült átlagos mézhozam 2000 és 2022 között és 17,11 kg és 25,80 kg között változott, átlagosan 19,6 kg volt. A 2021-es évben a kaptáronkénti becsült átlagos mézhozam 11,60 kg volt. Ilyen alacsony az elmúlt években nem volt. 2022-ben a kaptáronkénti becsült átlagos mézhozam 20,98 emelkedett, ami 2021-hez képest 44,7%-os emelkedést mutat.

A kaptáronkénti becsült átlagos mézhozam 2008-ban volt a legmagasabb, 25,8 kg, amihez képest 2022-re 4,82 kg-alszökkent, azaz 18,7% csökkenést mutat.

Magyarország mézimportja 2000 és 2022 között átlagosan 1178 tonna volt. A 2021-es év mézimportja 3143 tonna volt. Ilyen magas az elmúlt években nem volt. 2022-ben a mézimport 2498 tonnára csökkent, ami 2021-hez képest 25,2 %-os csökkenést mutat.

Magyarország mézexportja 2000 és 2022 között átlagosan 16812 tonna volt. A 2021-es év mézexportja 17662 tonna volt. 2022-ben a mézexport 14483 tonnára csökkent, ami 2021-hez képest 17,9 %-os csökkenést mutat.

Az 5. táblázat és a 6. táblázat adataiból végzett számítások alapján arra az eredményre jutottam, hogy 2016 óta a méhészetek száma 12,47%-al csökkent és annak következtében 2017 óta a méhcsaládok száma is 4,94%-al csökkent. A méhészetek és méhállomány csökkenése azért következett be, mert méhészet abbahagyta a tevékenységét, ami a jelenlegi gazdasági helyzetnek is betudható ugyanis az mézexport mennyisége is 2017 óta 34,9 %-al csökkent.

Magyarországon az export legjelentősebb része az EU-n belülre történik. Az EU egyre többet importál a kínai mézből, ez hatással van a termelői értékesítési és felvásárlási árakra. A méz felvásárlási átlagára 2022-ről 2023-ra 48%-al csökkent, ami betudható a az olcsó kínai méz áraknak és mivel a megtermelt méz mennyiségének 64–66%-a nagybani felvásárlóknak történik, így az ágazat hatékonysága nagy mértékben csökkent. A hordós felvásárlók a külföldi mézfeldolgozóknak vásárolják fel a hazai mézet.

A Magyar Méhészeti Nemzeti Programok nagyban elősegítették az ágazat fejlődését. A magyar méhészeknek nagy segítségére volt a támogatások széles köre. A programok hatékonyságát alátámasztja az elmúlt évek kihasználtsági mutatója is, ami minden évben több mint 90% volt.

Az ágazat minőségi változásokon ment keresztül. A támogatások lehetőséget adtak a fejlesztésekre, hogy a termelést költséghatékonyabban végezhessék a méhészek, az élelmiszer biztonsági követelményeknek könnyebben megfelelhessenek, illetve aktuális piaci információkkal és bővebb szakmai ismeretekkel rendelkezzenek (EB, 2021).

A program támogatást nyújtott minden évben a Méhegészségügyi Ismeretek és a Környezetterhelési monitoringvizsgálat kiadásához. A méhészek ezekből a kiadványokból tájékozódhattak az aktuális méhegészségügyi helyzetről. A regionális rendezvények megrendezésekor a szakmai ismereteket előadások tartásával bővítették és eszközvásárokat tartottak. Bemutató méhészetek látogatásával a már jól működő méhészetek technológiáját ismerhették meg. A méhészek új gépeket, eszközöket vásárolhattak. Támogatással vásárolhattak OMME termelői mézesüveget. A méhbetegségek megelőzésére cukrot, gyógyszereket, kijuttatást segítő eszközöket vásárolhattak. Támogatták a vándorláshoz szükséges eszközök beszerzését. Kaptárok állománypótlására ellenőrzött tenyészetekből származó méhanyákat, anyabölcsőket lehetett vásárolni.

Az Szakirodalmi áttekintést, a Magyar Méhészeti Nemzeti Programok jelentéseit, értékeléseit és a saját méhészetünben szerzett tapasztalataimat felfelhasználva készítettem el a helyzetelemzést a magyar méhészetek gazdasági helyzetéről a GYELV elemzés segítségével.

„A méhészet sikerének a feltételei: jó legelő, a kedvező időjárás, a szakértelem, a jó anya, jó méh és alkalmas kaptár. A jövedelem vidékenként és évenként ingadozik. Fúró-faragó ember olcsóbban kezdhet és fejleszthet saját házi szükségletét fedező méhészetet. Nagyobb méhészetet beruházás nélkül nem lehet alapítani és fönntartani. A méhészkedés fő terméke a méz” (Örösi, 1962).

Örösi Pál örökérvényű megállapításai még a mai gazdasági helyzetben is megállják a helyüket.

Először összegyűjtöttem a gyengeségeket, az erősségeket, a lehetőségeket és a veszélyeket, majd ezek eredményeiről GYELV-mátrixot készítettem (7. táblázat).

Gyengeségek

Méhsűrűség magas, ami csökkenti a mézhozamot és növeli a betegségek terjedésének kockázatát. A méhészeti telephelyünk környékén magas a méhsűrűség, minek hatására a méhészetünkben felütötte a fejét a nyúlós költésrothadás. Nem sikerült megállítanunk a terjedését így az egész állományunkat elégették. Magyarországon több kaptártípust használnak, ami akadályozza a fejlesztéseket. Mi Tamási rendszerű ½ NB rakodó kaptárokat használunk. Szükségesnek tartanám kaptárok egységesítését. A mézértékesítés 64–66%-a nagybani felvásárlóknak hordóban történik, csak 30%-a közvetlenül a fogyasztóknak. Az olcsó és ukrán méz árak csökkentik a felvásárlási árakat. A tavalyi évben a termelőktől felvásárlók nem vásároltak mézet vagy csak nagyon nyomott áron. Nekünk sikerült eladnunk a megtermelt mézet, de sokaknak hordóiban áll otthon a megtermelt tavalyi méz. A méhészeteket nem lehet nagyobb beruházás nélkül elindítani és fenntartani. A méhészkedés tőkeigényes foglalkozás. A Magyar Méhészeti Nemzeti Program által nyújtott támogatásokat is csak számla ellenében, utólagosan fizetik ki. A méhészek érdekképviselőjét az OMME látja el központi szinten.

Erősségek

A magyar méhészkedésnek ősi múltja van. Már a honfoglalás idején nagy jelentőségű foglalkozás volt. A magyar méz már a XVI.-XVII. században az egyik legkeresettebb kiviteli cikk volt, igen jó híre volt az európai piacokon. A vándorlás nagyobb mézhozamot eredményez. A vándorlást mindig az időjárási viszonyokhoz és a növénykultúrák virágzásához alakítjuk. Van, hogy az egész állományt, van, hogy csak a konténereket visszük, de van olyan is, hogy nem vándorlunk. A méztermelésünket repcére, akácra, selyemfüre (vaddohány) és napraforgóra alapozzuk. A méheket különböző növénykultúrákra saját autóval vándoroltatjuk. A méhészkedés számára kedvezőek Magyarország adottságai. A virágzási időszak viszonylag hosszú. Márciustól októberig is tarthat. Az akácosok nagy kiterjedéssel rendelkeznek. Termelői értékesítési lehetőség is fennáll. A mézet közvetlenül a fogyasztóknak is értékesíthetjük.

7. táblázat: GYELV-mátrix

(Forrás: Saját szerkesztés az eredményeim alapján)

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> • Tevékenység ősi múltja • Magyar méz jó híre • Természeti adottságok • Mellékfoglalkozás jelleg • Vándorlás • Különböző fajtamézek • Termelői értékesítés • Érdekképviselő 	<ul style="list-style-type: none"> • Magas méhsűrűség • Eltérő kaptártípusok • Hordós értékesítés • Tőkeigényesség • Kemény fizikai munka • Méhbetegségek
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> • Kormányzat támogatása • KAP stratégiai terv • Méhészeti termékek szélesebb körének exportálása 	<ul style="list-style-type: none"> • Időjárás-érzékenység • Alacsony felvásárlási árak • Export csökkenése • Vándorlás lehetősége • Főfoglalkozás jelleg

Lehetőségek

A méztermelés mellett nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a többi méhészeti termék forgalmazására is. A méhanyák és méhcsaládok értékesítése jövedelmezőbb, de nagyobb szaktudást igényel. Méhészeti támogatások kihasználása. Az ágazat számára nagy segítséget nyújt a Magyar Kormány támogatása is. Minden eszközzel próbálja segíteni a méhészetek gazdasági helyzetének javulását. Magyarország KAP stratégiai terve is ezt szolgálja.

Veszélyek

A méhészkedés elég időjárás-érzékeny foglalkozás. A méztermelés gazdaságosságához a megfelelő időjárás létfontosságú, ami egyre kedvezőtlenebb. A tavaszi fagyok, az aszályok és a csapadékos időjárás a főhordások idején mind kedvezőtlenül hatnak a méztermelésre. A

tavalyi tavaszi fagyok következtében a méhészeti telephelyünk környékén az akácvirágok nem termeltek nektárt, nem lett akácmézünk. Magyarországon az export legjelentősebb rész az EU-n belülre történik. A méhészek jelentős része árutermelő méhésszé vált, melléktevékenység helyett főállásúak lettek, ami a jelenlegi gazdasági helyzetben nem biztos, hogy jövedelmező. A méhészetek száma az elmúlt évsorán csökkent. A nagybani felvásárló általában külföldi mézfeldolgozóknak vásárolják fel a hazai mézet egyre alacsonyabb áron.

5. KÖVETKEZTETÉSEK

A magyarországi méhészetek gazdasági helyzetét nagyban befolyásolja a világ, illetve az Európai Unió méztermelése, méz exportja és importja. A magyar méznél jóval olcsóbb kínai és ukrán méz ára negatív hatással van a magyar mézárakra. Magyarországon a mézértékesítés nagy része hordós kiserelésben történik, így a méz felvásárlási árak csökkenése kedvezőtlen hatással van a magyar mézpiacra. A méhészetek jövedelmezősége csökken. Az ágazat számára szükséges lenne a méz kiserelése nagyobb mennyiségben, mert a termelői értékesítési ár még a nehéz helyzet ellenére is növekvő tendenciát mutat.

Magyarországon a méhészetek és a méhcsaládok száma csökken, mert a gazdasági ráhatások következtében sokan abbahagyták a tevékenységüket. Véleményem szerint sajnos a méhészetek számának további csökkenése várható, amit csak mézfelvásárlási és mézértékesítési árak emelkedése állíthatná meg. A méhészet költségeinek növekedését nem követi a mézárak növekedése.

A magyarországi méhészetek működését nagyban segítik a támogatások. A magyar méhészeti ágazatnak már a VIII. században is szüksége volt hatósági intézkedések sorára, hogy jövedelmezően működhessen. Jelenleg is szükséges a méhészeti ágazat támogatása. Az ágazat számára nagy segítség az Európai Unió Közös Agrárpolitikájához kapcsolódó támogatások és a Magyar Kormány támogatása. Az EU, a magyar Kormány és az Agrárminisztérium az Agrár Miniszterrel az élén is minden eszközzel próbálja segíteni a méhészetek gazdasági helyzetének javulását Magyarországon. Magyarország KAP stratégiai terve is ezt szolgálja. A Magyar Méhészeti Nemzeti Program támogatásai jelentősen növelték az ágazat hatékonyságát. A méhészek a támogatások igénybevételével korszerűbbre cserélhették az eszközeiket, ezzel növelve a termelékenységet.

Magyarországon a méhészek szakmai érdekképviselését központilag az Országos Magyar Méhészeti Egyesület látja el. Az OMME által évente megjelentetett szaklapok és folyóiratok lehetőséget biztosítottak a méhészek szakmai ismeretinek bővítésére. Továbbá az OMME szaktanácsadói hálózata is nagyban segíti a méhészek munkáját, érdekképviselését. Véleményem szerint a szakmai érdekképviselő működése hatékony megfelelően képviselik a méhészek érdekeit.

A méhészeinknek nagy része csak méztermelésre rendezkedett be, ami szerintem gátolja a fejlődés lehetőségét. Szükségesnek ítélem a méhészeknek a méhészeti termékek szélesebb körének termelését, értékesítését és a mézforgalmazási szerkezetük átalakítását.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

Napjainkban a magyarországi méhészetekre a tudatos méhtartás, a méhészeti termékek, elsődlegesen a méz értékesítése a jellemző. Sok ember megélhetését biztosítja hazánkban. A méhészetek gazdaságosságának, fenntarthatóságának megőrzéséhez a méhészegyesületek, a kormányok, az Európai Unió és a világ együttműködése elengedhetetlen.

A szakdolgozatomban a magyarországi méhészetek gazdasági helyzetét elemeztem, világ, európai és hazai viszonylatban, kiemelve a kínai és ukrán méz hatásait. Továbbá elemeztem a Magyar Méhészeti Nemzeti Program támogatásainak a magyarországi méhészetekre gyakorolt hatását a professzionális családi méhészetünk tapasztalatait is felhasználva.

A jelenlegi gazdasági helyzet és napjaink változékony időjárása nagy kihívások elé állítja a magyar méhésztársadalmat.

A magyarországi méhészetek gazdasági helyzetét nagyban befolyásolja a világ, illetve az Európai Unió méztermelése, méz exportja és importja. Továbbá a magyar méz piaci értékesítési szerkezete meghatározza a magyar mézértékesítési szokásokat. Magyarország szinte csak az uniós piacra exportál mézet. Magyarországon a mézértékesítés nagy része hordós kiszerelésben történik, így a méz felvásárlási árak csökkenése kedvezőtlen hatással van a magyar mézpiacra. A mézfelvásárlók a jelen gazdasági helyzetben, előnyben részesítik az olcsóbb kínai vagy ukrán mézet a magyar mézzel szemben. A magyar méz piaci értékesítési szerkezete hátráltatja az ágazat megfelelő jövedelmezőségét. Az ágazat számára szükséges lenne nagyobb mennyiségben a méz üveges kiszerelésére, mert a termelői értékesítési ár még a nehéz helyzet ellenére is növekvő tendenciát mutat. Magyarországon a méhészetek és a méhcsaládok száma csökken, mert a gazdasági ráhatások következtében sokan abbahagyták a tevékenységüket. Valószínűleg további csökkenés várható, amit csak mézfelvásárlási és mézértékesítési árak emelkedése állíthatna meg. A méhészet költségeinek növekedését jelenleg nem követi a mézárak emelkedése.

A magyarországi méhészetek működéséhez, fenntarthatóságához elengedhetetlen az elérhető támogatások széles körének a kihasználása. Az ágazat számára nagy segítséget nyújt a Magyar Kormány támogatása is. Minden eszközzel próbálja segíteni a méhészetek gazdasági helyzetének javulását. Magyarország KAP stratégiai terve is ezt szolgálja.

A méhészeinknek nagy része csak méztermelésre rendezkedett be, ami szerintem gátolja a fejlődés lehetőségét. Szükségesnek ítélem a méhészeknek a méhészeti termékek szélesebb körének termelését, értékesítését és a mézforgalmazási szerkezetük átalakítását.

Alapvetően nagy probléma az időjárás változékonyságának a mézhozamra gyakorolt hatása is.

A méhészek mind a piaci, mind a külső környezeti hatásoknak ki vannak szolgáltatva.

7. KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönetemet szeretném kifejezni mindazoknak, akik a szakdolgozatom anyagának összegyűjtésében, feldolgozásában segítségemre voltak.

Köszönettel tartozom a külső konzulensemnek Bertalan Imrének a dolgozat elkészítéséhez nyújtott segítségért. Továbbá belső konzulensemnek Dr. Sárospataki Miklósnak a dolgozatom átnézéséért és javaslataiért.

Köszönöm a családomnak, hogy támogatást adtak, valamint segítették a munkámat. Türelmükkel, megértésükkel biztosítottak időt számomra a dolgozat megírásához. Külön köszönöm a férjemnek, aki szakmai segítséget is nyújtott a dolgozat megírásához.

8. IRODALOMJEGYZÉK

- Agrárminisztérium, 2019: Magyar Méhészeti Nemzeti Program Értékelés 2016-2019 és Tervezés 2019-2022. Budapest, 2019
- Agrárminisztérium, 2020: Magyar Méhészeti Nemzeti Program 2019. Méhészeti évének végrehajtási jelentése. Budapest, 2020
- Bross Péter, 2022: Méhegészségügyi ismeretek Szemelvények külföldi tapasztalatok alapján 17., OMME 2022, Budapest, 224 p.
- ENSZ, 1987: ENSZ Környezet és Fejlődés Világbizottságnak 1987-ben közzétett „Közös jövőnk” című jelentése
- Európai Bizottság jelentése, 2019: A bizottság jelentése az európai parlamentnek és a tanácsnak a méhészeti programok végrehajtásáról Brüsszel, 2019.12.17.
- Európai Bizottság,2021: Nemzeti méhészeti programok Hungary: national apiculture programme (2022-22) 2021. nov 12.
- Európai Bizottság,2024: Magyarország KAP stratégiai terve, 2024.03.19.
- European Commission, 2022: Honey Market Presentation 21 April 2022
- European Commission, 2023: Honey Market Presentation 23 November 2023
- FAO, 2024: Beekeeping and Sustainable livelihoods, FAO Diversification booklet 1, 2004
- Földművelésügyi Minisztérium, 2013: A Magyar Méhészeti Nemzeti Program 2010-2013. Budapest, 2010
- Földművelésügyi Minisztérium, 2016: A Magyar Méhészeti Nemzeti Program 2016-2019 Budapest, 2016 március
- Gallai, N., Salles, J.-M., Settele, J., and Vaissière, B.E., 2009: Economic valuation of the vulnerability of world agriculture confronted with pollinator decline. *Ecological Economics*, 68, 810–821. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2008.06.014>
- H. Bathó Edit, 1995: A méhészet szerepe a Jászság paraszti gazdálkodásában Debreceni Egyetem Tört. Int., 1995 148 p.
- H. Kerecsényi Edit, 1969: Néprajzi Közlemények 13. évfolyam, 3-4. szám - A népi méhészkedés története, formái és gyakorlata Nagykanizsa környékén, Budapest, 1969
- Józsa, 2016: Marketing stratégia, A tervezés gyakorlata és elmélete 2010. Akadémiai Kiadó, 2016, <https://doi.org/10.1556/9789630597920>
- KSH, 2012: A méhészet, méztermelés helyzete és lehetőségei, különös tekintettel Észak-Magyarország megyéire. 2012. december

- Nagy István, 2007: A méhészeti termelés technológia, gazdasági, társadalmi összefüggéseinek vizsgálata. Doktori (Phd) értekezés, Mosonmagyaróvár, 2007
- OMME, 2022: Magyar Méhészeti Nemzeti Program Környezetterhelési Monitoringvizsgálat 2021-2022, Oláh Nyomdaipari Kft. 2023
- OMME, 2023: Méhészeti Ágazati Támogatása Környezetterhelési Monitoringvizsgálat 2022-2023, Oláh Nyomdaipari Kft. 2023
- Őrösi Pál Zoltán, 1962: Méhek között, 6. javított kiadás Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1962 700 p.
- Patel, V., Pauli, N., Biggs, E. et al. Why bees are critical for achieving sustainable development. *Ambio* 50, 49–59 (2021). <https://doi.org/10.1007/s13280-020-01333-9>
- Phiri, B.J., Fèvre, D. & Hidano, A. Uptrend in global managed honey bee colonies and production based on a six-decade viewpoint, 1961–2017. *Sci Rep* 12, 21298 (2022). <https://doi.org/10.1038/s41598-022-25290-3>
- Vincze Csilla, 2021: Az időjárás hatása a hazai méztermelésre. Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Diplomamunka, Budapest, 2021

Internetes hivatkozások:

http 1 <https://www.fao.org/faostat/en>

http 2 <https://ec.europa.eu/eurostat/en>

http 3 <https://njt.hu/jogszabaly/2010-47-20-2Y>

http 4 <https://njt.hu/jogszabaly/2013-118-20-2Y>

http 5 <https://njt.hu/jogszabaly/2017-4-20-11>

http 6 <https://njt.hu/jogszabaly/2019-57-20-7R>

http 7 <https://njt.hu/jogszabaly/2023-25-20-7R>

http 8 https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-glance_hu#aims

http 9 <https://www.unep.org/news-and-stories/story/why-bees-are-essential-people-and-planet>

http 10 <https://njt.hu/jogszabaly/2007-152-20-82>

http 11 https://www.ksh.hu/stadat_files/mez/hu/mez0034.html

http 12 https://www.ksh.hu/stadat_files/ara/hu/ara0026.html

http 13 https://www.ksh.hu/stadat_files/ara/hu/ara0022.html

9. ÁBRÁK ÉS TÁBLÁZATOK

Ábrák és táblázatok jegyzéke

1. ábra: A világ méztermelése (1000 tonna)	6
2. ábra: A világ 5 legnagyobb mézexportőre és az exportált méz mennyisége 2022-ben (tonna)	7
3. ábra: A világ 5 legnagyobb mézimportőre és az importált méz mennyisége 2022-ben (tonna)	7
4. ábra: Az Európai Unió méztermelése (1000 tonna)	8
5. ábra: Európai unió méz importja (tonna)	9
6. ábra: Az európai unió méz exportja (tonna).....	10
7. ábra: A méhészetek számának alakulása 2000-2022 között (darab)	12
8. ábra: A méhcsaládok számának alakulása 2000-2022 között (darab).....	12
9. ábra: A méhsűrűség alakulása 2000-2022 között (méhcsalád/km ²).....	13
10. ábra: A méztermelés alakulása 2000-2022 között (tonna)	14
11. ábra: Magyarország mézimportja tonnában 2015-2022-ig.....	15
12. ábra: Magyarország méz exportja tonnában 2015-2022-ig.....	15
13. ábra: Méz termelői értékesítési átlagára Ft/kg 2000-2023-ig.....	16
14. ábra: Méz felvásárlási átlagára Ft/kg.....	16
15. ábra: 48 db ½ NB félkerethez gyártott Pergető, Rezgőkéses fedelezőgép	20
16. ábra: OMME Magyar Termelői Mézes üveg 1000 g és 500 g töltőtömeghez	21
1. táblázat: A méztermelés szerkezete	13
2. táblázat: A mézértékesítési csatornák	15
3. táblázat: A méhészet költségei.....	17
4. táblázat: A Magyar Méhészeti Nemzeti Program kihasználtsága	18
5. táblázat: A méhészetek és méhcsaládjaik számának, valamint méhészetenként a méhcsaládok számának alakulása 2000-tól 2022-ig	31
6. táblázat: A méhcsaládok számának, a méztermelésének, a kaptáronkénti becsült átlagos éves mézhozamnak, az exportnak és az importnak az alakulása 2020-2022 között	33
7. táblázat: GYELV-mátrix	36

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Báthori-Hajas Anita
A Hallgató Neptun kódja: EG3JAW _____
A dolgozat címe: A méhészet gazdasági helyzete Magyarországon _____
A megjelenés éve: 2024 _____
A konzulens intézetének neve: Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet _____
A konzulens tanszékének a neve: Állattani és Ökológiai Tanszék _____

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: _2024_ év _04_ hó _24_ nap

Báthori-Hajas Anita
Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

_Báthori-Hajas Anita_____ (név) (hallgató Neptun azonosítója: EG3JAW) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védelemre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*2}

Kelt: 2024. év 04. hó 24. nap

belső konzulens

¹ A megfelelő aláhúzendó.

² A megfelelő aláhúzendó.